

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální patologie a sociologie

Analýza znaků drogově závislých osob

Bakalářská práce

Autor: Lucie Stehlíková
Studijní program: B7507 / Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: PhDr. Jiří Kučírek, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Lucie Stehlíková
Studium:	P131248
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Název bakalářské práce:	Analýza znaků drogově závislých osob
Název bakalářské práce AJ:	Analysis of characteristics of drug addicts

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se věnuje rozlišením typických znaků drogově závislých osob. V teoretické části je rozdělení drog, jejich charakteristika, jejich vliv na lidský organismus a také důsledky jejich užívání. Dále jsou zde rozlišeny subkultury a jejich typické znaky, rysy a styly. Empirická část je orientována na kvalitativní šetření těchto osob (mluva a vizualita, apod.).

ESCOHOTADO, Antonio a Luděk JANDA. Stručné dějiny drog. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2003, 173 s. Labyrint (Volvox Globator), sv. 5. ISBN 80-720-7512-8. GANERI, Anita. Drogy: od extáze k agonii. 1. vyd. Praha: Amulet, 2001, 149 s. Alfabet. ISBN 80-862-9970-8. BARNARD, Marina. Drogová závislost a rodina. Vyd. 1. Překlad Jiří Bareš. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2011, 202 s. ISBN 978-807-3873-868. SMOLÍK, Josef. Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.

Garantující pracoviště:	Katedra sociální patologie a sociologie, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Jiří Kučírek, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Stanislava Hoferková, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	12.2.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité zdroje a literaturu.

V Hradci Králové, dne

Lucie Stehlíková

Poděkování

Velmi děkuji PhDr. Jiřímu Kučírkovi, Ph.D. za odborné vedení práce, poskytování rad, podnětných připomínek a materiálových podkladů k mé bakalářské práci. Dále děkuji rodině i přátelům za podporu po celou dobu studia a v neposlední řadě i všem respondentům za ochotu a otevřenost v průběhu rozhovorů.

Anotace

STEHLÍKOVÁ, Lucie. *Analýza znaků drogově závislých osob*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové. 2016. 51 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se věnuje rozlišením typických znaků drogově závislých osob. V práci jsou drogy rozděleny podle různých kritérií, jejich charakteristika, vliv na lidský organismus a také důsledky jejich užívání. U jednotlivých drog je popsán vzhled, způsob užívání, účinky, nebezpečí užívání a slangové výrazy. V bakalářské práci jsou charakterizováni mladiství a jejich psychologický vývoj. Dále jsou v práci rozlišeny subkultury a jejich typické znaky, rysy, styly oblékání a preferovaná hudba.

Výzkum byl prováděn kvalitativní metodou, tj. rozhovorem se šesti pracovníky, kteří pracují po dobu několika let s drogově závislými osobami (dospělými i mladistvými), kteří dochází na Probační a mediační službu nebo se již ze své drogové závislosti léčí.

Klíčová slova: Droga; drogová závislost; mladiství; subkultury.

Annotacion

Bachelor's thesis is dedicated to differentiation of typical signs of drug addicted people. Theoretical part of bachelor's thesis is focused on description and types of drugs (by different criteria), influence on human body and consequences of using drugs. There is description how the drug looks like, its effects, how the drug can be used and also how the drugs are usually called in the bachelor's thesis. The other part is focused on youth people and their psychological evolution. Also subcultures its typical signs, features, favored music and styles are described in theoretical part. The research was made by a qualitative method that means: there was an interview with six workers, who has many years experiences working with young also with adult drug addicted people. Addicted people visit the Probation and Mediation Service or they are undergoing the treatment.

Key words: drug; drug addiction; youth; subcultures.

Obsah

Úvod	8
1 Nejčastější drogy v českém prostředí	10
1.1 Droga.....	10
1.2 Drogová závislost.....	10
1.3 Vymezení problematiky drog.....	11
1.4 Jednotlivé typy drog a jejich charakteristika.....	13
2 Frekvencované drogy u mladistvých	22
2.1 Výzkum ESPAD	22
2.1.1 Interpretace výzkumu ESPAD	22
2.2 Mládež.....	23
2.2.1 Pubescence	24
2.2.2 Adolescence.....	25
3 Psychosociální zakotvení drogově závislých osob.....	26
3.1 Kultura.....	26
3.2 Subkultura	26
3.2.1 Subkultury v českém kulturním prostředí a konzumace drog spojená se členstvím.....	28
4 Výzkumné šetření.....	34
4.1 Výsledky výzkumu.....	35
4.1.1 Interpretace dat z 1. okruhu.....	36
4.1.2 Interpretace dat z 2. okruhu.....	36
4.1.3 Interpretace dat ze 3. okruhu	38
4.1.4 Interpretace dat ze 4. okruhu	40
4.1.5 Interpretace dat z 5. okruhu.....	42
4.1.6 Interpretace dat z 6. okruhu.....	42
4.2 Shrnutí.....	43

Závěr.....	45
Seznam použitých zdrojů	46
Seznam příloh	51

Úvod

Cílem této práce je seskupit znaky, které jsou spolčené pro osoby závislé na drogách. Ve výzkumném šetření bylo dotazováno 6 pracovníků, kteří mají mnohaletou praxi s drogově závislými lidmi.

Historie drog sahá hluboko do historie, proto je jisté, že v dějinách lidstva sehrály drogy určitou úlohu. Dříve byly užívány především látky přírodního typu hlavně k různým rituálům, dnes ale vlivem chemických objevů, drogová scéna nabízí daleko širší spektrum drog. Proto je obchod s drogami rychle rostoucí odvětví. Bohužel se rozrůstá i jiným směrem, než je pouze škála nabízených drog. Rozrůstá se také do oblastí a skupin mladistvých, kde se stále snižuje věková hranice, kdy se mládež poprvé setkává s drogou, ať už aktivně, či pasivně. Proto je důležité vědět, čeho si všímat, než bude pozdě a z mladistvého se stane drogově závislý.

K dosažení svého cíle jsem použila kvalitativní metody, strukturovaného rozhovoru, kde jsem se setkala s odborníky, kteří pracují s drogově závislými lidmi. Tři dotazovaní pracují v léčebně pro drogově závislé a tři v Probační a mediační službě.

Dosud bylo zpracováno nesčítelně publikací o drogách a jejich účincích, ale sehnat informace o tom, čeho si všímat, co jsou typické projevy, jak se lidé chovají skutečně v prostředí odvykacích léčeben a za přítomnosti dospělých a profesionálů, je velmi obtížné. Je zřejmé, že za normálních situací a v prostředí blízkém pro uživatele drog, se tito lidé chovají jinak, nedávají si na různé detaily pozor, tak je pro jejich okolí snazší poznat rysy užívání lépe, než na veřejných místech a v institucích, kam uživatelé nebo závislí musí docházet. Dalším z problémových témat bylo sehnání informací o samotných drogově závislých lidech. V jakých lokalitách se sdružují, jaké mívají nejčastěji dosažené vzdělání nebo z jakých pochází rodin.

V dnešním prostředí se vyskytuje také mnoho subkultur, ke kterým se převážně mladiství mohou hlásit. Zajímalo mě, jestli existuje nějaký vztah mezi tím, když se mladistvý začne hlásit k nějaké subkultuře a tím, že začne brát drogy. Proto jsem to také zařadila do své práce a ptala jsem se na to odborníků.

Problém užívání drog je celosvětovým problémem, a vměstnat tak rozsáhlá témata do jedné bakalářské práce je téměř nespílitelný úkol, proto jsem vybrala jen nejzákladnější témata, která se vztahují k již zmíněnému cíli.

1 Nejčastější drogy v českém prostředí

Cílem první kapitoly je rozpracovat pojem droga a drogová závislost, jelikož tyto dva klíčové pojmy jsou nezbytné pro pochopení celé drogové problematiky a úzce souvisí s chováním drogově závislých lidí.

1.1 Droga

Nejdůležitějším termínem, od kterého se odvíjí veškerá terminologie, je pojem droga. Proto je namístě ho vysvětlit hned ze začátku. Dle WHO (Světové zdravotnické asociace) byl termín droga definován roku 1969 takto: „*Droga je označována za jakoukoliv látku (substanci), která, je-li vpravena do živého organismu, může pozměnit jednu nebo více jeho funkcí.*“ (Nožina, 1997, s. 9)

Dle výše uvedené definice je zřejmé, že tento termín v sobě zahrnuje spoustu odlišností. Ganeri (2001, s. 6) popisuje drogu jako látku převážně chemickou, která působí na tělo, náladu, chování, pocity a dokonce i na to, co člověk vidí nebo slyší.

1.2 Drogová závislost

Základní terminologií drogové závislosti je především úzus, což se vymezuje jako jednorázové užití nebo opakované užívání, které nevede k žádnému poškození uživatele.

Dalším pojem je abúzus, neboli škodlivé užívání, kdy dochází k tělesnému, psychickému nebo interpersonálnímu poškození jedince.

A poslední „stádium“ – syndrom závislosti. (Kalina, 2008, s. 53)

„*Mezinárodní klasifikace nemocí říká, že při závislosti má pro jedince užívání nějaké látky přednost před jiným jednáním, kterého si dříve cenil více. Jako centrální charakteristiku onemocnění označuje touhu (často silnou a přemáhající) užívat psychoaktivní látku.*“ (Kol. autorů sdružení SANANIM, 2007, s. 19)

Aby se mohla diagnostikovat závislost, musí se v posledních dvanácti měsících objevit u člověka alespoň 3 znaky. Ze znaků jsou to: potíže s kontrolou užívání; touha užívat látku; nutnost užívat látku k odstranění odvykacích příznaků; nástup tolerance látky (nutnost zvyšování množství, k dosažení stejných účinků);

zanedbávání jiných zájmů existujících před drogou; pokračování v užívání i přes negativní důsledky drogy. (Kol. autorů sdružení SANANIM, 2007, s. 19)

Rozlišuje se psychická závislost a fyzická závislost, které jsou popsány v knize Svět drog v Čechách (Nožina, 1997, s. 12).

Psychická (duševní) závislost je přání nebo nutkání požit drogu. Nutkání může přicházet, i když člověk zná negativa užívání a nepřijde mu to rozumné. Duševní závislost často doprovází i fyzické projevy. Tato závislost je jedním z nejčastějších důvodů zneužívání či opětovného nadužívání drogy.

Fyzická závislost je stav organismu vzniklý dlouhodobým užíváním drogy. Projevuje se nejčastěji při absenci drogy.

Droga se dlouhodobým užíváním vpisuje uživateli do tváře. Podle výrazu nebo podle proměn obličejových částí lze na člověku pozorovat drogovou závislost. Americká kampaň The Horrors of Methamphetamines má odradit od zneužívání drog tím, že porovnála prostřednictvím fotografií tváře lidí z doby před užíváním drog a v průběhu drogového zneužívání. Následky užívání drog jsou jasně vidět. Od kožních lézí, přes vyzáblý vzhled obličeje až po ztrátu zubů. (The Horrors of Methamphetamines; 2012, online)

Spolu s drogovou závislostí jdou ruku v ruce abstinenční (odvykací) příznaky. Ty se objevují u všech návykových látek, i když nejsou vždy patrné. Abstinenční příznaky se projeví při absenci drog v těle. Těchto příznaků existuje celá řada – zívání, pocení, rozšířené zorničky, třes, husí kůže, zvracení, úzkost, zácpa, chlad, atd. Soubor více odvykacích příznaků se definuje jako abstinenční syndrom. (Nožina, 1997, s. 12)

1.3 Vymezení problematiky drog

Droga se vyznačuje tím, že mívá různý tvar, vzhled, různou formu či barvu, proto je na místě je nějak rozlišovat a zařazovat.

Dělení podle legálnosti

Nejčastější dělení je na drogy legální a nelegální. Nožina (1997, s. 9–10) uvádí, že se jedná o tyto látky:

- a) Legální drogy jsou takové, které je možné koupit běžně v obchodech, a jsou společností uznávané. Je to zejména alkohol, káva, čaj, tabák či nejrůznější léky.
- b) Nelegální drogy jsou pak takové, které jsou zákonem zakázány. Zákon zakazuje výrobu, držení i distribuci. Některé z nelegálních drog jsou uvedeny v následujících kapitolách.

Dělení drog podle WHO

Jak uvádí Švarcová (2009, s. 56–57), Světová zdravotnická asociace rozdělila drogy takto:

- a) Alkoholo-barbiturátový typ, jako je například diazepam.
- b) Amfetaminový typ, kde se za příklad uvádí extáze, metamfetamin (pervitin) nebo efedrin.
- c) Kanabisový typ, kde je uvedena marihuana a hašiš.
- d) Kokainový typ.
- e) Halucinogenní typ, například LSD, psilocybin (lysohlávka), skopolamin (durman), bufotenin (ropuší jed) či šalvěj divotvorná.
- f) Opiátový typ, kam se řadí například opium, morfin, heroin, metadon či kodein a braun.
- g) Solvenciový typ, kde najdeme rozpouštědla a ředidla typu toluen, acetylen, benzín, nafta, chloroform či aceton.
- h) Nikotinismus.
- i) Kofeinismus, kde se dá najít čaj, káva, ale také kakao či hořká čokoláda.

Dělení drog podle účinku

Jiným typem dělení, které nabízí sdružení SANANIM (Drogová poradna, 2009, online)

- a) Halucinogeny, kde se nachází marihuana, hašiš, LSD nebo psilocybin.
- b) Opiáty, kam se řadí heroin, kodein, morfin a braun.

- c) Stimulační drogy jsou pervitin, kokain, crack, extáze či efedrin.
- d) Těkavé látky jako například toluen, benzin, aceton nebo chloroform.
- e) Tlumivé látky, kde najdeme analgetika, hypnotika, sedativa a antidepresiva.

1.4 Jednotlivé typy drog a jejich charakteristika

V této kapitole jsou stručně charakterizovány jednotlivé typy drog, se kterými je možné se v naší společnosti setkat nejčastěji, a které se vážou k tématu této práce. U drog je uveden vzhled, užívání, účinky, nebezpečí a slangové výrazy, které se používají pro označení těchto drog.

Marihuana

Marihuana se nejčastěji kouří, kdy se smíchává s tabákem. Může se dávat jako přísada do pečiva či přísada do vaření. Také se může rozpouštět v čaji. (Ganeri, 2001, s. 20)

Účinky nastupují po 15 – 30 minutách a vydrží 2 – 6 hodin. V moči je THC zjištělné ještě 3 dny až 6 týdnů. (Fisher, Škoda, 2009, s. 110)

Kalina (2008, s. 137) připisuje kanabinoidům znaky euforie, úzkost, agitovanost, podezíravost a paranoidní představy, pocit zpomalení času, zhoršená pozornost, zhoršený úsudek, zpomalené reflexy, iluze zrakové, sluchové nebo hmatové, halucinace, zvýšená chuť k jídlu, nutkání se smát, sucho v ústech, zarudlé spojivky, apod.

Po odeznění účinků přichází zmatenost, únava nebo otupělost.

Rizikem se mohou stát problémy s dýcháním, bronchitida, rakovina plic (která se u uživatelů marihuany může objevit 3krát až 10krát častěji než u uživatelů tabákových výrobků), a u dlouhodobých uživatelů se může projevit otupělost, nebo srdeční záchvaty.

Slangově se marihuaně říká ganja, tráva, hulení, kytka, špek, joint, páv, brko, nebo marjánka.

Hašiř

Hašiř je v účincích i v rizicích velmi podobný marihuaně, jelikoř se obě drogy získávají ze stejné rostliny.

Křesadlo (2001, s. 98) uvádí, ře hašiř se stejně jako marihuana kouří nebo pojídá různým způsobem: míchá se s máslem, vaří se v mléce, dělá se hašiřová kořalka apod.

Také hašiř, stejně jako marihuana, vyvolává pocity relaxace, pohody, lepší vnímání. Naopak ale může zhorřovat vnímání a vyjadřování, zrychlovat tok emocí.

Rizika jsou spatřována opět v dýchacích problémech; užívání v těhotenství může navíc přinést neblahý vývoj plodu.

Dlouhodobí uživatelé mohou mít problémy s apatií, s plánováním činnosti, se soustředěním, s mechanickou pamětí nebo s kreativitou. (Nořina, 1997, s. 34–35)

LSD

LSD nebo chemicky dietylamid kyseliny lysergové se vyskytuje ve formě tablet, častěji ale ve formě čtverečků savého papíru (tzv. tripy). Tyto papírky jsou zdobeny různými vzory. (Ganeri, 2001, s. 39–40)

Jak Ganeri dále vysvětluje, LSD se užívá ústy, kdy se papírek nechává rozpustit pod jazykem. LSD je tak silná látka, ře stačí jen malá dávka, aby se dostavily účinky (od pozměněného vnímání, které může zasáhnout všechny smyslové orgány, přes zkreslené vnímání reality (změna vnímání času a prostoru) až po iluze. Kvůli narušenému vnímání prostoru a sebe sama, si jedinec může myslet, ře umí létat, má problémy s koordinací, takže i řízení motorového vozidla může být velice nebezpečné. Dále tato droga může zvýřit krevní tlak, rozšířit zorničky, zvýřit srdeční činnost, způsobit pocit svalového napětí, chvění, závratí, způsobit poruchy trávení, či způsobit pocit řaludeční nevolnosti. Jedinec po dobu působení drogy nemá pocit spánku ani únavy).

Za nežádoucí účinky lze považovat bad trip (nepříznivý průběh stavu, kdy má člověk pocity úzkosti, paniky, paranoie, někdy halucinace), stavy derealizace a depersonalizace, flashback (návrat ke stavu bez užití drogy), nevolnost a zvracení, depresivní stavy, změny osobnosti hraničící až s psychotickým stavem.

Všechny tyto účinky se dostavují během 30 minut po požití, kdy vrchol je až po 3 hodinách. Droga odeznívá za 6 – 12 hodin po užití. (Kalina, 2008, s. 355–356)

Psilocybin

Psilocybin je látka obsažená v houbách rodu *Psilocybe*, v Česku známé jako lysohlávky. Lysohlávky (v Česku Lysohlávka kopinatá a Lysohlávka česká) se požívají (buď syrové, kdy se ukusují hlavičky, nebo se vaří), louhují se v čaji, nebo se dají sušit a uchovat tak na další použití. (Ganeri, 2001, s. 43)

Lysohlávky mají podobné účinky jako LSD. Je to především nepříjemný pocit, pocit neklidu, bolest hlavy, špatná koordinace, křeče, pocení, nevolnost, zimnice, změna vnímání reality (hlavně časoprostoru), zrakové halucinace, pocit zesílení výraznosti barev, pocity euforie, pocity štěstí, nebo naopak deprese nebo podrážděnost. První příznaky se dostavují po 10 – 45 minutách po užití. (Čas nástupu ale závisí na způsobu aplikace. Když se houby rozžvýkají a nechají v puse působit, tak účinky přichází dříve, za to když se hned spolknou, účinky přichází pomaleji.) Vrchol stavu bývá po 1 – 2 hodinách, kdy další 2 hodiny droga působí a hlavní příznaky odeznívají za 5 – 6 hodin po užití. Zcela v normě je jedinec asi až za 12 hodin po užití.

Uvažuje se, zda psilocybin má zdravotní účinky. Například v Kanadském článku se uvádí, že účastník studie, Clark Martin, trpěl hlubokými depresemi kvůli rakovině ledvin. Po aplikaci psilocybinu se mu udělalo lépe. Jedním z důvodů mohlo být to, že psilocybin napodobuje účinky serotoninu. (Psilocybin for depression: are shrooms good for the brain?, 2015, online).

Opium

Šťáva, která vyteče z naříznuté makovice, je přírodní surové opium. Toto opium se buď kouří, nebo se podává ústy (jako sirup, ve formě tinktur, nebo se polykají samotné kusy opia).

Uživatelé opia ho berou kvůli tomu, že se jim pozmění vědomí, ztratí se bolest a psychicky se vyrovnají. Okolí se zdá být krásnější a starosti k uživateli nedoléhají. Stav klidu trvá i několik hodin. Ke konci účinku člověk, který požil opium, usíná. Až droga přestane působit, změní se jeho nálada na přesný opak

„rauše“. To je důvod, proč se uživatelé uchylují k opakování dávky. Louis Laloy přirovnal stav opia k pocitu, kdy je oko v naprosté tmě. Nic nerozeznává a nic nevnímá. (Nožina, 1997, s. 20)

Heroin

Heroin (háčko, herák, pudr, horse) je čistý prášek, který se potom obvykle míchá s kofeinem, křídou, glukózou, moukou a mastkem, takže se původně čistě bílý prášek zbarvuje do hněda (Ganeri, 2001, s. 35).

Rizika jsou spojena s předávkováním, kdy si jedinec nemůže být jistý složením koupeneho prášku. Dalším z rizik je předávkování po abstinenci, kdy si jedinec vezme dávku jako před abstinencí. Jeho tělo bylo navyknuto na větší množství drogy a stejná dávka by ho mohla po abstinenci zabít. Rizikem může být i zkolabování těla v důsledku vyčerpání z několikadenní hladovky. Další nebezpečnou věcí je nakažení žloutenkou či virem HIV, kdy jedinci aplikující heroin nitrožilně nedbají zásadám hygieny a půjčují si injekční stříkačky mezi sebou. (Nožina, 1997, s. 21–22)

Heroin se aplikuje nejčastěji nitrožilně, dále se šnupe, kouří nebo inhaluje z aluminiové fólie. Závislost přichází asi po 5 – 7 dávkách. (Kalina, 2008, s. 347).

Lidé si heroin vstříkují do žíly kvůli tomu, že účinky (euforie, utlumení bolesti, nevolnost, svědění, lenost, nechůť k jídlu nebo sexu, nespavost nebo únava) se dostaví téměř okamžitě.

Při abstinenci, jak popisuje Nožina (1997, s. 22), se heroinoman dostává do úzkosti, hroučí se, třese se, potí se, naskakuje mu „husí kůže“, zorničky se rozšiřují, nastávají křeče, průjem, zvracení. Při spaní, kterého se mu nedostává příliš, mívá noční můry a může se cítit zmatený.

Morfin

Morfin je prášek dobře rozpustný v teplé vodě, přefiltruje se přes vatou a aplikuje se nitrožilně. (Cimický, 2001, s. 172)

Účinky morfinu přichází přibližně po dvaceti minutách a působí asi 2 – 3 hodiny.

Autorky amerického výzkumu přišly na to, že morfium by mohlo mít kromě negativních důsledků na člověka (jako například návyk), také pozitivní přínosy

užívání. A to, že by morfin měl zastavovat růst nádoru. (Morphine Suppresses Tumor Angiogenesis through a HIF-1 α /p38MAPK Pathway, 2010, online)

Braun

Hydrokodon („braun“) je česká droga, hnědá tekutina, která má konzistenci pro vstřík do žíly. Účinky i důsledky má velice podobné heroinu, jen závislost na této droze vzniká pomaleji.

Pervitin

Pervitin (metamfetamin) se vyrábí z efedrinu v tajných laboratořích a varnách, a prodává se jako bílý drcený prášek v papírových obalech (tzv. psaníčkách) nebo v igelitových sáčkách.

Běžný způsob užívání je injekční aplikace, kdy se prášek rozpustí ve vodě a vstříkne do žíly. Dalším způsobem je šňupání, kdy se prášek nasaje nosem. Polykání nebo kouření je méně časté. (Ganeri, 2001, s. 16)

Nožina (1997, s. 30) uvádí jeho typické účinky: povzbuzení, odstranění únavy, pocit zlepšené výkonnosti, zrychlení psychických procesů, euforie, empatie či uvolnění zábran.

Vrbová (2012, s. 58) ještě doplňuje účinky o zvýšenou hovornost a sebehodnocení, zrychlené myšlení. Není potřeba spánku, dostavuje se nechutenství, pocit vysoké fyzické síly, emoční labilita a snížení prahu úzkosti a strachu. Dalšími příznaky jsou rozšířené zornice, zrychlený tep, bledost, hubnutí a pocení a také tzv. záseky, kdy se jedinec nadměrně koncentruje na nějakou nesmyslnou nebo stereotypní činnost.

Účinek se dostavuje velice rozdílně. Při nitrožilní aplikaci se účinek dostaví ihned. Při šňupání („sniffingu“) se dostavuje do 5 – 10 minut a při spolknutí do hodiny. Příznaky vymizí za 8 – 10 hodin, ale v moči je zřejmý ještě po 14 dnech (a je možné ho zjistit v moči už 20 minut po aplikaci). (Kol. autorů sdružení SANANIM, 2007, s. 165)

Rizika spojená s užíváním: je rozdíl mezi tím, co si jedinec myslí, že zvládá dobře a skutečnou realitou. V důsledku toho má jedinec tendenci k vysokému sebehodnocení. Při dlouhodobějším užívání je možný i rozvoj duševní poruchy.

Jedinec je paranoidní, nedůvěřivý a ostražitý. Dále se mohou dostavit zrakové nebo sluchové halucinace, takže si jedinec může myslet, že je stále v ohrožení života, a v důsledku toho se začíná chovat iracionálně, dostává záchvaty paniky a má nutkání utíkat. Dalším rizikem je vyčerpání z několikadenní nespavosti nebo pocitu, že jedinec nemá hlad. Jedním z rizik injekční aplikace je žloutenka, HIV nebo abscesy žil. (Nožina, 19997, s. 30–31)

Pervitin můžeme najít pod slangovým termínem perník, piko, péčko nebo speed.

Závislost nastupuje rychle a zvyšuje se tolerance (potřeba vyšší dávky k dosažení stejného účinku). Při vysazení je jedinec vyčerpaný, unavený a několik dní spí (s přestávkami na jídlo). Po probuzení je neklidný až agresivní, může mít deprese nebo být skleslý. Abstinenční stav po pár dnech mizí, chutě na drogu ale trvají i několik měsíců. (Kol. autorů sdružení SANANIM, 2007, s. 167)

Kokain

Nejčastěji se kokain, v podobě bílého prášku, užívá šňupáním, injekční aplikací do žíly, žvýkáním listů koky nebo se inhaluje.

Jak popisuje Křesadlo (2001, s. 97): Po šňupnutí se dostávají nepříjemné pocity, pocity na zvracení, závratě, úzkost, zrychluje se činnost srdce. Později se dostavuje dobrá nálada, velká výkonnost. Při otravě se mohou dostavit představy pronásledování jedince, vidí doslova trávu růst, trpí nespavostí, úzkostí nebo smutkem.

Nešpor, Csémy (1994, s. 66) doplňují účinky o rozšířené zornice, výtok z nosu, pocení, větší citlivost na světlo a zvuky, kolísání nálad, kašel, zácpu, záchvaty křečí, hubnutí, sklony k násilí, pokusům o sebevraždu, deprese a jiné.

Účinky nastávají téměř okamžitě, ale přetrvávají jen 30 – 90 minut (Kol. autorů sdružení SANANIM, 2007, s. 167).

Po vysazení kokainu cítí lidé úzkost, rozladění nálady, jsou podráždění, mají bolesti hlavy, noční můry, poruchy spánku, hlad, někdy křeče. Odvykací (psychické) stavy vrcholí za 2 – 4 dny až 1 týden. (Kalina, 2008, s. 140)

Slangově se kokainu říká koks, coke nebo céčko.

Crack

Crack lze najít v podobě malých nažloutlých kusů zvaných „rocks“. Rocks se balí do svítků papíru nebo do lepicí pásky a potom se kouří. (Ganeri, 2001, s. 28)

Ganeri dále uvádí, že po užití přichází velmi intenzivní návaly blaha a vzrušení, ale zase rychle mizí. Proto mohou uživatelé pociťovat depresi nebo záchvaty agrese.

Nožina (1997, s. 27) se zmiňuje, že kouř se dostává do mozku asi 4 – 6 sekund po inhalaci. Účinek je nejsilnější během 30 – 60 minut a mizí v průběhu další hodiny. Pocit euforie vydrží asi jenom 5 – 10 minut, proto je vysoké nebezpečí předávkování.

Extáze

Extáze (MDMA) se běžně vyskytuje ve formě barevných tablet či kapslí.

Účinky dle sdružení SANANIM (2007, s. 162–163): lidé po požití extáze mají zvýšený pocit empatie, někdy se objevuje fáze neklidu a zmatenosti, pak ale přichází fáze klidu a pohody a zlepšuje se nálada. Uživatel může dosahovat zvýšených intelektuálních výkonů a při kolektivním užití se projevuje MDMA zvýšenou empatií, projevy lásky a potřebou dotýkat se druhé osoby. Po užití se zvyšuje krevní tlak a pulz, tělo se připravuje na zvýšenou zátěž a dochází k rozšíření zornic. Jedním z projevů bývá nechutenství (protože byla extáze vyvinuta jako lék na hubnutí), nepříjemné pocení a napětí žvýkacích svalů.

Účinek se dostavuje většinou 30 – 60 minut po požití a odezní tak za 4 – 6 hodin. Kvůli poměrně dlouhé době nástupu, může často docházet k předávkování, kdy si uživatel myslí, že na něj extáze nezabírá, tak si vezme ještě další tabletu.

Během trvání účinků uživatelé většinou tančí (a právě proto se extázi říká též taneční droga), což s sebou může přinášet stavy fyzického vyčerpání nebo poškození organismu.

Rizika spojená s užíváním: Ganeri (2001, s. 32) uvádí, že extáze zvyšuje tělesnou teplotu, čímž dochází k vyššímu pocení a odvodňování. Někdy se zpomaluje činnost ledvin. Dalším rizikem je kombinace extáze s jinými drogami. Riziko je též viděno (jak už bylo zmíněno výše) v předávkování, kdy si jedinec po požití

první pilulky myslí, že je „prázdná“ a vezme si pilulku další. Předávkování může vést k vyššímu krevnímu tlaku, vyššímu tepu, závratím, zvýšené teplotě nebo k bolestem hlavy provázené poruchami zraku. Může též dojít k rozvoji toxické psychózy, ale závislost bývá méně obvyklá.

Těkavé látky

Těkavé látky (též inhalanty) jsou látky chemické, které rozpouštějí tuky a poškozují bílkoviny. Nebezpečím užívání je poškození vnitřních orgánů, jako je mozek, ledviny, játra, nebo kostní dřeň. Dále dochází k poškození sliznic dýchacích cest, poškození osobnosti a hrozí vysoké riziko předávkování. Těkavé látky se výhradně inhalují (nejčastěji se hadr namočí do látky, vloží se do igelitového sáčku a poté se inhaluje. Některé látky se inhalují přímo z láhve). Díky tomu přichází účinky téměř okamžitě. Účinky těchto drog jsou stavy podobné opilosti a tyto stavy se rychle prohlubují do polospánku s příjemnými sny. Dostavuje se pocit euforie, který předchází ztrátě kontroly nad chováním a je často doprovázen agresivitou. (Kol. autorů sdružení SANANIM, 2007, s. 150–153)

Látky, které se dají zneužít, jsou obsaženy v některých lepidlech, nátěrových hmotách, odlakovačích, ředidlech, čisticích prostředcích, ve sprejích, benzínu, petroleji a zvýrazňovačích. To je důvod, proč se z této skupiny stává jedna z nejnebezpečnějších. Tyto látky jsou totiž dostupné a volně prodejné i dětem. (Ganeri, 2001, s. 49)

Jako všechny drogy, i tato skupina s sebou nese spoustu rizik spojené s užíváním. Ganeri (2001, s. 51) uvádí riziko udušení (v případě, že se inhaluje rovnou z igelitového sáčku nataženým přes hlavu, nebo když se vstříkne sprej přímo do krku), dalším rizikem je zástava srdce, podchlazení nebo zranění (tělo totiž přestává vnímat bolest i chlad), a jiná další nebezpečí.

Hypnotika

Hypnotika představují léky, které se předepisují lidem, kteří nemohou usnout. Dříve se místo léků používalo morfium nebo opium, a až v roce 1831 byl objeven lék, který se dnes nazývá hypnotikem. U všech hypnotik existuje riziko vzniku závislosti. (Nožina, 1997, s. 45–46)

Anxiolytika

Léky tlumící úzkost jsou jedním z nejzneužívanějších léků dnešní doby. Tyto léky celkově utlumují organismus, snižují pohotovost i koordinaci. A právě kvůli tomu je pod vlivem těchto léků způsobena spousta dopravních nehod. (Cimický, 2001, s. 150)

Analgetika

Morfín byl dříve používán k tlumení bolesti. Dnes se jako nejčastější analgetikum používá *Aspirin*, prostředek proti bolesti a horečkám. Léků k tlumení bolesti existuje celá řada, a téměř na všechny je riziko vzniku závislosti. Na tyto léky též roste tolerance, takže člověk, který pravidelně bere analgetika, musí časem zvyšovat dávku. (Nožina, 1997, s. 47)

Antidepressiva

Antidepressiva jsou léky, které pomáhají překonat depresivní stavy. Dnešní antidepressiva jsou ale poměrně bezpečná, neboť na nich vzniká závislost až po několika dnech či dokonce týdnech pravidelného užívání. (Kol. autorů sdružení SANANIM, 2007, s. 149)

2 Frekventované drogy u mladistvých

Jelikož drogy bývají nejčastěji konzumovány mladistvými a mladými dospělými, je tato věková skupina, co se týče vyhledávání rizikových skupin, setkávání s drogou, nebo se vstupem do nějaké subkultury, tou nejrizikovější. Proto je tato kapitola součástí práce a zároveň je mezičlánkem mezi drogami a následující kapitolou, subkulturami.

2.1 Výzkum ESPAD

Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) je mezinárodní projekt, který zkoumá rozsah legálních a nelegálních návykových látek u šestnáctiletých studentů. Tento projekt je realizován každé 4 roky. V r. 2011 proběhla pátá studie, do které se zapojilo 37 evropských zemí. V době psaní této práce ještě nevyšly nové výsledky, proto budou popisovány výsledky z roku 2011.

2.1.1 Interpretace výzkumu ESPAD

V České republice se této studii účastnilo 3913 žáků z různých škol i krajů. Zjistilo se, že kouří 25 % šestnáctiletých a s kouřením žáci začínají trochu později, v porovnání s rokem 2007. Dále se ukázalo, že nadměrně užívá alkohol 21 % žáků.

Studie především ukázala, že šestnáctiletí žáci nejčastěji přišli do styku s konopnými látkami (42 %). Druhou nejužívanější nelegální drogou jsou halucinogenní houby (7 %), dále LSD (5 %), extáze (3 %). Zkušenost s pervitinem uvedla 2 % žáků, do styku s heroinem nebo jinými opiáty přišlo do styku 1 % žáků.

8 % žáků se dostalo do kontaktu s užitím těkavých látek, 10 % užilo sedativní léky bez doporučení lékaře.

Nejčastěji se s nelegálními drogami tito účastníci setkali v 15 letech, což je jistý posun prvního styku směrem dozadu. Nejčastěji bylo první užití s partou, kvůli zvědavosti, zapomenutí na starosti, nebo z obavy, aby nebyli vyčleněni z party (kolektivu).

Studenti, kteří uvedli alespoň jednorázovou zkušenost s nelegálními drogami v životě, nejčastěji drogu dostali (58 %). Pětina z těch, co má zkušenost s drogou

uvedla, že droga se brala ve skupině přátel. Přibližně 6 % dotázaných uvedlo, že si drogu koupili, a to nejčastěji od kamaráda. Ze srovnání rozdílů podle pohlaví vyplynulo, že dívky častěji drogu od staršího sourozence nebo kamaráda dostaly, zatímco chlapci častěji uvedli, že si drogu od kamaráda koupili.

Opakované užívání nelegálních drog (tj. užití drog 6krát a častěji v životě) uvedlo v roce 2011 více než 18 % dotázaných, což je v porovnání s předchozí studií o 4 % méně.

Chlapci uváděli větší zkušenosti s konopnými látkami oproti dívkám. U ostatních drog výraznější nepoměr mezi pohlavími nebyl zřejmý.

Studie ukázala, že nejčastěji jsou drogy konzumovány studenty ze středních odborných škol a učilišť. Nejméně jsou konzumovány gymnazisty.

Na vysoké úrovni zůstává dostupnost cigaret a alkoholu i jiných drog, a to i přesto, že se jedná o látky, které by šestnáctiletým studentům neměly být volně dostupné. Konopné látky by si celkem snadno nebo velmi snadno dokázalo obstarat 59 % respondentů, extázi 20 % a pervitin téměř 9 % dotázaných. Relativně dostupná jsou šestnáctiletým také sedativa.

V porovnání s jinými evropskými zeměmi, čeští studenti ve větší míře kouří cigarety a konzumují alkohol. V ČR přiznalo 42 % dotázaných studentů zkušenost s konopnými látkami, což je silně nad evropským průměrem (17 %).

V porovnání s výzkumem ESPAD uvádí Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, že mladiství docházející do Nízkoprahového centra pro děti a mládež ve věku od 16 do 19 let, častěji (o 13 % více) užívají marihuanu a hašiš, než studenti ve věku 16-17 let a o 5 % častěji užívají léky bez předpisu lékaře. (Mravčík, 2014)

2.2 Mládež

Definice mládeže je velice široká, pohledy autorů jsou velmi různé a vyvíjí se už od 18. století, přesto v současné době neexistuje jednotná definice mládeže. Liší se z pohledu sociologie, psychologie, pedagogiky, práva, kriminologie a dalších příbuzných věd.

Jedna z nejdůležitějších je definice mládeže z hlediska trestní odpovědnosti.

V kriminologické literatuře jsou pod pojmem mládež zahrnuty tři věkové skupiny:

- a) děti (ještě nejsou trestně odpovědné, tzn. mladší 15 let),
- b) mladiství (15 – 18 let),
- c) mladí dospělí (18 – 21, resp. 24 let).

Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, pod pojmem mládež rozumí jen dvě skupiny, a to „dětí mladší patnácti let“ a „mladistvé“. Dítětem mladším patnácti let se rozumí ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok života. Mladistvým se rozumí ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok a nepřekročí osmnáctý rok svého věku. (Zákon č. 218/2003 Sb. § 2)

Nakonečný (2011) uvádí v souvislosti s mládeží pojmy adolescence a pubescence, které představují rozhraní mezi dětstvím a dospělostí. V této práci budu vycházet z jeho výkladu tohoto pojmu.

2.2.1 Pubescence

Pubescence bývá označována jako první fáze dospívání, která trvá přibližně od 11 do 15 let. Každý se ale vyvíjí různě rychle, proto je rozlišování na roky velice individuální.

Mladý člověk se začne vyvíjet po tělesné stránce. Začnou se rozvíjet sekundární pohlavní znaky a současně tento člověk začne urychleně růst. Začíná se odlišovat tělesná stavba dívek a chlapců. Postava dívek se začíná zaoblovat, chlapcům začínají narůstat svaly. Zevnějšek je pro dívky i pro chlapce velmi důležitý. (Skorunová, 2013, s. 106)

V tomto období se začíná vyvíjet logické a abstraktní myšlení. Začíná se objevovat kritičnost a jiný názor oproti dospělým. Dále se objevuje představa o budoucnosti, která bývá plná ideálů a často nesplnitelných představ. (Skorunková, 2013, s. 107–108)

Protože spousta představ je nesplnitelných, zažívá pubescent úzkost a pocit ztráty jistoty. Vnitřní prožívání pak může kompenzovat agresivním chováním, násilím, pasivním chováním (např. úniky ze školy), nebo zneužíváním návykových látek. (Kalina, 2008, s. 257)

V prvních fázích dospívání se mladý člověk začíná uzavírat do sebe, začíná toužit po nezávislosti a samotě. Rodičům se může zdát náladový a odtažitý. Období samoty se rychle střídá s vyhledáváním kontaktů vrstevníků. Při kontaktu s dospělým často diskutují, rádi argumentují a tak se dospělým mohou zdát drzí. (Sleigh, 2008, s. 32–40)

Podle Nakonečného je pro období adolescence charakteristická subkultura mládeže a dočasná účast na ní, která je často výrazem protestu proti konvenci a potřeby diferencovat se od převažujících společenských standardů a životních stereotypů (Nakonečný, 2011).

V období pubescence se mladí lidé uchylují k užívání drog především z důvodu protestu proti rodičům či autoritám obecně, kvůli nezvladatelným nárokům ze strany rodičů či školy, v důsledku konfliktů v rodině nebo naopak kvůli nedostatku pozornosti ze strany rodičů. Dále bývají drogy zneužívány v důsledku izolovanosti mladistvého nebo v nevhodném patologickém kolektivu. Drogy mohou být zneužívány také v důsledku nudy či zvědavosti. (Bernard, 2011)

2.2.2 Adolescence

Druhá fáze dospívání, tedy adolescence, bývá vymezována přibližně od 15 do 20 let.

Završuje se fyzický vývoj jedince. V myšlení se objevují nové způsoby řešení, které nejsou závislé na předešlých zkušenostech. Jedinci objevují smysl života a začínají si vyjasňovat hodnoty a názory. Adolescenti začínají upravovat vztahy s rodiči, které mohly být v pubescenci narušeny, ale začínají se od nich separovat. (Skorunková, 2013, s. 116–121)

Pokud však jedinec pochází z prostředí, které je nevyrovnané, nestabilní, a klade na něj vysoké nároky, pak se adolescent uchyluje k nestandardním způsobům řešení. Jedním z takových způsobů je zneužívání návykových látek, které navozují příjemnější stavy vědomí. (Kalina, 2008, s. 258)

3 Psychosociální zakotvení drogově závislých osob

Lidé, kteří se hlásí k nějaké subkultuře, pojí hodnotová, postojová, vizuální nebo jiná blízkost. V očích široké veřejnosti bývá většina těch, kdo se identifikuje s některou ze subkultur, označována za „feťáky“, přestože v žádné z nich nebyla prokázána spojitost mezi hodnotami subkultury a drogovou závislostí. Tato kapitola je součástí práce pro porovnání způsobů projevů drogově intoxikovaného člověka s projevy spojenými s hodnotovou orientací členů subkultur.

Tato kapitola je věnována subkulturám a jejím znakům. Aby pojem subkultura byl lépe pochopitelný, je důležité vysvětlit jeho nadřazený termín, a to kultura.

3.1 Kultura

Vymezování kultury se lišilo v různých časových rozmezech. Dnes se dá říci, že je kultura považována za termín, proces i produkt. Konkrétněji je to podle Smolíka (2010, s. 27) označení pro všechny normy uznávané danou skupinou. Kultura se v dané společnosti mění s dobou a každá společnost má jinou kulturu. Kultura obsahuje způsoby chování, rituály a tradice, ale také všechno, co se dědí v průběhu socializace.

Socializace je proces, kdy si každý jedinec osvojuje pravidla chování, názory, hodnoty a postoje, aby se mohl stát plnohodnotným členem dané společnosti. (Smolík, 2010, s. 21)

3.2 Subkultura

Jelikož pojem kultura není jednotně definován, je o to obtížnější definovat i pojem subkultura. I tento výraz má mnoho definic. Jedno z nejzákladnějších vymezení bývá, že subkultura je skupina uvnitř širší kultury. Předpona „sub“ určuje, že se skupina odlišuje od majoritní společnosti. (Smolík, 2010, s. 30)

Williams popisuje, že pro všechny subkultury je důležitý jejich styl. Jedná se především o slang, způsoby oblékání, hudbu, gesta a jiné. Těmto atributům a celému stylu dávají členové určitý význam a také se právě díky těmto atributům odlišují od jiných subkultur. (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 16)

Lidé vyhledávají subkultury, jelikož jinde nenachází porozumění. V kolektivu stejně smýšlejících lidí se cítí dobře, mají si o čem povídat, „jsou mezi svými“. V tomto kolektivu mohou dávat najevo, čím se odlišují od většinové společnosti, a mohou být snáze vyslyšeni. (Erdinger, Protein: Nejen internetový časopis YMCA v ČR, 2006, online)

Znaky subkultur

Erdinger (Protein: Nejen internetový časopis YMCA v ČR, 2006, online) vymezuje společné znaky subkultur:

- a) Subkultury jsou menší, přesně vymezené skupiny uvnitř většího celku.
- b) Vnitřní stavba subkultury obsahuje složky materiální, duchovní i normativní (přesně jako to má kultura obecně).
- c) Subkultury se alespoň v některých částech odlišují od majoritní společnosti.
- d) Subkultury bývají stálé v čase.
- e) Subkultury bývají rozšířeny na více místech, proto se neváží pouze k jednomu místu.

Dělení subkultur

Je možné dělit subkultury do mnoha skupin. Jedno z dostatečných dělení se jeví dělení Erdingera (Protein: Nejen internetový časopis YMCA v ČR, 2006, online) do třech skupin:

a) Sociální

Do sociálních subkultur se mohou zařadit bezdomovci, narkomani nebo prostitutky. Utvořením těchto subkultur předchází patologické jevy.

Název tato skupina dostala kvůli tomu, že se odvozuje od sociálního postavení jedinců.

b) Módní

V módních subkulturách se objevují styly Hip hop, Punk, Skinheads, Techno, Hippie a podobně.

V takovýchto subkulturách se schází lidé bez ohledu na pohlaví, vzdělání nebo postavení. Lidé se scházejí kvůli blízkosti stylu oblékání, hudbě, která se váže na jistou subkulturu, pro jednotnou životní filozofii nebo kvůli jiným přesvědčením (ekologové, vegetariáni, aj.).

c) Jiné

Zde se mohou objevit profesní, sportovní, umělecké, náboženské a mnohé další subkultury.

3.2.1 Subkultury v českém kulturním prostředí a konzumace drog spojená se členstvím

V této kapitole jsou uvedeny nejčastější typy subkultur, které se objevují v České republice. U každé subkultury je uvedena charakteristika, styl oblékání a případně spojitost s drogami.

Teddy Boys

Teddy boys byli první subkulturou, která utvořila vlastní styl. Příslušníci mívali stejné oblečení (sako mívalo často kostkovaný vzor a sametový límec, což bylo doplněno košilí bez vzoru a úzkou „tkaničkovou“ kravatou. K saku a košili se nosily úzké kalhoty, naleštěné polobotky a účes „na patku“. Dívky kopírovaly tento styl), poslouchali jive a rock'n'roll (především Elvise Presleyho, Heartbreak Hotel, Gene Vincenta). (Smolík, 2010, s. 127–128)

Tato městská subkultura vznikla z londýnské mládeže dělnické třídy, která se snažila o maximální vyžití a trávení volného času. Jejich trávení času bylo spojováno s projevy násilí a důrazem na kult mužnosti. S touto subkulturou byla spojována též kriminalita, rasové násilí a nesnášenlivost. (Smolík, 2010, s. 127)

Teddy boys jsou označováni za předchůdce subkultury Skinheads.

Skinheads

Členové Skinheads (skin-holé; heads-hlavy, lebky) mají oblibu v džínových kalhotách značky Levis, úzkých kšandách, kostkovaných košilích, pevných botách Dr. Martens. Po vzoru jamajských imigrantů si zkrátily kalhoty, začali nosit klobouky

a nakrátko si ostříhali vlasy. Díky nim si získali oblibu v hudbě ska, reggae a soul. Později se s touto subkulturou spojily také trika a jiné oblečení značky Lonsdale, a americké letecké bundy, tzv. bombers. (Smolík, 2010, s. 131–132)

Se subkulturou skinheads je neodmyslitelné násilí. Skinheadi bojovali od počátku jak s jinými subkulturami, tak i mezi sebou navzájem. Nejvíce bojů vedli (a nadále vedou) proti homosexuálům, členům subkultury hippies, proti přistěhovalcům z Pákistánu, a jiným členům společnosti a také často vedou boje na fotbalových stadionech či v restauračních zařízeních. (Vedral, 2008, online)

Postupem času se tato subkultura začala rozčleňovat na několik skupin. Do ČR se hnutí skinheads dostalo po roce 1989, kdy se kvůli nedostatku informací ze západu vyvíjely subkultury skinheads a punk ruku v ruce. Až postupem času se subkultura punk začala vymezovat od subkultury skinheads.

Na našem území se vytvořily skinheadské kapely jako Oi Oi Hubert Macháně či skupina Orlik. Na koncertech skinheadských kapel bývá nejčastěji požíván alkohol, případně konzumovány konopné látky nebo lysohlávky (Užívání drog v subkulturách, 2015, online).

Punk

Punková subkultura se objevuje v letech 1976 a 1977 v Anglii.

Charakteristickým znakem jsou vysoké boty, potrhané džíny, roztrhaná trika, kožená nebo džínová bunda. Jako doplňky bývají použity spínací špendlíky, cvočky, řetězy, odznaky a opasky s pyramidami. Vlasy mívají rozčuchané nebo vyčesané do barevného „číra“. (Buryánek, 2005, str. 166).

Na punkových setkáních se příslušníci sbližují zejména prostřednictvím alkoholu, především piva.

Gothic

Gothická subkultura vznikla na začátku 80. let v Anglii. Kořeny tohoto stylu odkazují na tzv. černý/gotický romantismus (literární hnutí 18. století, které se zabývalo smrtí, záhadami, okultismem apod.). I dnes příslušníci obdivují tajemno, které se objevuje v básních, písních, myšlenkách a zálibou navštěvovat hřbitovy. Smrt, a v přeneseném významu černá barva, se u gothů objevuje často.

Jak už v oblékání, tak v líčení. Postupem času se z oblíbenosti těšila i víra v upíry, síťované punčochy, obojky na krku, latexové oblečení, dlouhé černé hábity, prvky fetišismu a sadomasochismu, obrácené kříže, pentagramy aj. (Smolík, 2010, s. 227–231)

Výzkum z 1. LF UK v Praze ukázal, že příslušníci subkultury goth nejčastěji konzumují alkohol, konopné látky, méně často pak pervitin, LSD, extázi, kokain, heroin nebo těkavé látky (Užívání drog v subkulturách, 2015, online).

Emo

Emo styl je jakási podkategorie gothic rocku. Příslušníci bývají melancholičtí, frustrovaní, psychicky nevyrovnaní. Název tento styl dostal od slova emotivní.

Příslušníci mívají černé rovné vlasy, piercingy, make-up a především černé oční stíny a linky (i muži), pásky s cvočky, placky kdekoli na oblečení, nalakované nehty hlavně na černo, barevné doplňky, aj. Dále příslušníci tohoto stylu vyjadřují své vnitřní pocity, deprese, pokusy o sebepoškození, nešťastné lásky, nebo sebevražedné chování.

Emo styl je hlavně komerční záležitost, takže i hudební skupiny mají velký vliv na prodej emo doplňků a oblečení. (Smolík, 2010, s. 231–232)

Hip hop

Hip hop je subkultura provázená graffiti. Hudbu přehrává DJ, rapují MC, příslušníci provozují breakdance. Dalším elementem je beatboxing (vydávání zvuků bicích pomocí úst).

Mládež se o tento styl zajímá především kvůli hudbě a oblečení. Typické jsou široké kalhoty, volné mikiny, nátělníky (především bílé a černé), dlouhá trika, řetězy s masivními přívěsky, čepice s rovným kšiltlem a jiné doplňky. (Pospíšil, 2008, s. 37)

Lidé hlásící se k této subkultuře nejčastěji přichází do kontaktu s konopnými látkami, lysohlávkami, extázi, LSD, méně často pak s pervitinem a kokainem (Užívání drog v subkulturách, 2015, online).

Hooligans, Fotbaloví chuligáni

Hooligans jsou fotbaloví fanoušci, kteří používají násilí k obraně dobrého jména svého klubu. Vizuálně se často podobají stylu skinheads a někdy za ně bývají i zaměňováni. Většinou se ale hooligans oblékají do barev svého fotbalového družstva. (Buryánek, 2005, s. 150)

V České republice se fotbaloví chuligáni začali utvářet, dle Eichlera (in 518, Veselý, 2011, str. 452, 254, 259), až po pádu železné opony. Všechny spojuje hrdost na barvy „svého“ týmu, tradice subkultury a kamarádství.

Metal

Vznik metalové subkultury se nejčastěji datuje na 13. 2. 1970, kdy kapela Black Sabbath vydala desku Paranoid.

Metalisté nosívají dlouhé vlasy, džínové nebo kožené oblečení (převážně černé), provokativní nápisy na tričkách nebo nášivkách a „těžké boty“. Často mívají podmalované oči, a k tomu všemu přidávají kožené doplňky, například pásky s hroty. Dalšími znaky jsou lebky na oblečení i doplňcích nebo jiné symboly smrti, proto někdy bývají označováni za posly ďábla. (Smolík, 2010, s. 208–209)

Především v českém prostředí je za předchůdce metalu považován bigbít, kdy se postupně české kapely začaly pojmenovávat v anglickém jazyce. Cestu u nás metal neměl jednoduchou. Byl zakázán, musel se přizpůsobovat, procházel cenzurou, ale postupem času ho obyvatelé Česka začali respektovat a tak se metalové kapely začaly objevovat na rockových festivalech i jinde. (Smolík, 2010, s. 218–224)

Členové této subkultury nejčastěji požívají alkohol, v malé míře pak konopné látky nebo lysohlávky (Užívání drog v subkulturách, 2015, online).

Skate

Filosofie subkultury skate je být volný, radovat se z pohybu a jít za hranice svých možností, neboť se dá skateboarding považovat za jakousi podobu adrenalinového sportu.

V této subkultuře je vysoká míra užívání nelegálních drog. Především se příslušníci dostávají do kontaktu s konopnými látkami, lysohlávkami, LSD

a pervitinem, méně často pak s extází nebo kokainem. (Užívání drog v subkulturách, 2015, online)

Subkulturu nespojuje ani tak hudební styl (ten může být rozmanitý, ale nejčastěji se vyskytuje sympatizování s hard rockovou muzikou nebo hipopem), ale spojuje je spíše pohodlné oblečení. Příznivci této subkultury se oblékají do širokých volných kalhot, velkých trik a mikin s kapucí, nosí mohutné sportovní boty a čepice s kšiltem. (Buryánek, 2005, s. 167)

Hipster

Tento pojem vznikl ve 40. letech minulého století, ale jako subkultura se začal užívat až v 90. letech 20. století. Tímto termínem se označují lidé, kteří jdou proti komerční hudbě i oblečení, proto volí různé alternativy. Často jdou proti vymoženostem doby. Oblékají se výstředně, proto je dost možné objevit hipstera v kostkované košili, úzkých kalhotách, farmářských botách, s čepicí a výraznými brýlemi. Někdy si vytváří i vlastní oblečení, anebo nosí vintage styl. Samotní hipsteři se zajímají o životní prostředí, politiku, kulturu nebo literaturu. (Hipster – moderní subkultura, 2014, online)

Taneční scéna

Tato subkultura vznikla v Anglii. Vyznačovala se nekonformitou a hlavně nesouhlasem s komerční společností. Její protagonisté vyznávají „odpor k neustálé honbě za hospodářským růstem, která v celkovém důsledku přinese globální zkázu.“ První technoparty (house párty) u nás se konaly roku 1992 v Praze. Jistým fenoménem v našem prostředí se stal CzechTek, tedy hlavně ten, co se konal v roce 2005, kdy došlo k rozsáhlému policejnímu zásahu a k četným zraněním na straně technařů i policistů. (Smolík, 2010, s. 233–243)

„Technaři“ poslouchají velmi hlasitou monotónní hudbu, na kterou tančí. Cílem je dojít ke změněnému stavu mysli. Potřebují proto, aby jejich tělo vydrželo až několikahodinové zmítání těla v rytmu hudby a využívají k tomu nejrůznějších stimulačních prostředků, jako je extáze, LSD, lysohlávky nebo marihuana. Image, co se zevnějšku týče, není nijak extrémně vyhraněná (Buryánek, 2005, s. 167).

Hippies

Slovo „hippies“ je odvozeno z anglického černošského slangu, kde „hip“ znamenalo chytrý. Hippies navázali v 60. letech na beat generation a hlásali mír, lásku a nenásilí. To vše bylo reakcí na válku ve Vietnamu. Významným mezníkem pro tuto subkulturu byl rok 1969, kdy se uskutečnil legendární festival Woodstock (Smolík, 2010, s. 113).

Hippies vyznávají přírodní styl, takže mívají dlouhé nestříhané vlasy přírodní barvy, pánové mívají vousy, na nohou sandály a jednoduché oblečení.

Rastafariánství

Podstatná je pro rastafariány filosofie přírody, pacifismus a někdy vegetariánství. Původ má tato subkultura na Jamaice. Jejím průkopníkem byl hudebník Bob Marley. Typické je pro ně kouření marihuany, červená, žlutá a zelená barva a na hlavě nosí dread locky. (Buryánek, 2005, s. 167).

4 Výzkumné šetření

Ve své práci jsem se zabývala hlavní výzkumnou otázkou, kterou jsem nastínila v úvodu. Otázka zní, jestli existují společné znaky drogově závislých. Proto jsem zvolila kvalitativní výzkumnou metodu, strukturovaný rozhovor, protože tím jsem se mohla dostat více do hloubky mnou zvoleného tématu. Za výzkumnou metodu jsem zvolila strukturovaný rozhovor, a proto jsem si předem vytyčila otázky, abych se dostala rovnou do jádra věci. Rozhovor jsem vedla se třemi pracovníky z léčebny pro drogově závislé a se třemi probačními pracovníky.

Každý z dotazovaných má jinak dlouhou praxi s touto cílovou skupinou, proto jsem se jich ptala na jejich osobní zkušenosti a názor. Můj výzkumný vzorek byl tvořen 3 muži a 3 ženami, kteří pracují více jak 5 let se závislými lidmi, především na nealkoholových drogách. Tito závislí dochází na Probační a mediační službu, takže jejich životní styl je jistým způsobem spojen s trestnou činností, nebo se již snaží odvyknout drogám, takže jejich původní životní styl už byl nějakým způsobem narušen.

Rozhovory jsem nahrála na diktafon. Anonymitu respondentů a souhlas s audio záznamem jsem ošetřila formou slovního souhlasu, kdy respondenti souhlasili se zaznamenáváním na diktafon. Poté jsem rozhovor sepsala za pomoci nahrávky z diktafonu.

Výzkumné otázky byly řazeny do šesti okruhů:

1. Praxe s drogově závislými lidmi.
2. Detaily, které mívají drogově závislí společné.
3. Drogově závislí mladiství.
4. Podle čeho poznat drogově závislého.
5. Doporučení učitelům/ rodičům na podezření z drogové závislosti žáka/dítěte.
6. Vztah drog a subkultur.

Každý okruh zahrnoval otázky, na které každý z respondentů pravdivě odpověděl.

V prvním okruhu (Praxe s drogově závislými lidmi) jsem se ptala otázkami:

Kolik let pracujete s drogově závislými lidmi?

Můžete říct, že po své praxi poznáte na první pohled drogově závislého?

Druhý okruh (Detaily, které mívají drogově závislí společné) zahrnoval otázky:

Co byste zařadil/a jako nejtypičtější detail drogově závislého člověka?

Poznáte podle jiných detailů člověka, který je drogově závislý?

Do třetího okruhu (Drogově závislí mladiství) jsem zařadila otázky:

Setkal/a jste se už někdy s drogově závislým mladistvým?

Jaká bývá reakce rodiny, když zjistí drogovou závislost jejich dítěte?

Jaká bývá reakce škol na drogovou závislost žáků?

Čtvrtý okruh (Podle čeho poznat drogově závislého) byl tvořen otázkami:

Čeho si všimnete jako prvního, když za Vámi přijde drogově závislý?

Poznáte na člověku podle použité slovní zásoby, že je závislý?

Pátý okruh (Doporučení učitelům/rodičům na podezření z drogové závislosti žáka/dítěte) tvořila otázka:

Co byste doporučil/a učitelům/rodičům, když budou mít podezření na drogovou závislost žáků/děti?

A poslední, šestý, okruh byla otázka, jestli vůbec existuje nějaký vztah mezi drogami a subkulturami.

4.1 Výsledky výzkumu

Okruhy jsem zpracovávala tak, aby odpovídaly tématu mé bakalářské práce. Celkem proběhlo 6 rozhovorů, ze kterých mi vyšly následující informace.

4.1.1 Interpretace dat z 1. okruhu

První okruh měl zjistit, jak dlouho se tázaní už pohybují v blízkosti drogově závislých osob, aby se daly výsledky považovat za objektivní, a jestli je vůbec možné drogovou závislost odhalit.

Na otázku, „**Jak dlouho pracujete s drogově závislými lidmi?**“, jsem se setkala s různými odpověďmi. Všichni se v tomhle prostředí pohybovali minimálně 7 let a maximálně 27 let.

Otázka: „**Můžete říct, že po své praxi poznáte na první pohled drogově závislého?**“ byla už o něco rozsáhlejší a výsledky by se daly shrnout jako rozporuplné. Dva respondenti totiž uvedli, že závislé lidi se určitě poznat nedají. Respondenti mohou mít pouze podezření, ale nikoho nemohou obvinít z toho, že je závislý, když může být pouze konzumentem.

„(...) můžu říct, že závislého nepoznám. Můžu mít jen podezření. Když mám podezření, že je najetej, tak ale nemůžu vědět, jestli je přímo závislej, nebo jen konzument. Proto bych potřebovala asi víc času ho pozorovat, abych si o něm mohla udělat jasnější obrázek.“ (Příloha 1.)

Zbylí 4 uvedli, že určitě závislého poznají. Všichni dotazovaní se ale shodli v tom, že lidé jim jsou podezřelí buď oblečením, vizáží nebo pachem.

„Jo, jo.. Určitě jo. Ať na mimice, na stylu oblíkání, na vizáži.. (...) Taký to jde poznat podle pachu. Na to jsou ale experti alkoholici, ty cítím už z dálky. Ale tráva má takovej specifickéj pronikavej zápach, takže když kolem projdou, tak jejich oblečení může být nasáklý tím pachem a může to z nich jít cítit, no.“ (Příloha 5.)

4.1.2 Interpretace dat z 2. okruhu

Druhý okruh byl zvolen z otázek, které by měly navést i nezkušeného laika k tomu, aby dostal podezření, že něco s člověkem není v pořádku. Když se totiž člověk dostane k drogám, přestane se o některé věci zajímat a jiné věci naopak začíná preferovat. Často se ale ničím výrazným neodlišuje, proto je důležité se zaměřit na detaily.

V otázce, „**Co byste zařadil/a jako nejtypičtější detail drogově závislého člověka?**“, odpověděl každý dotazovaný jinak, přesto všechny odpovědi na sebe navazují a jdou ruku v ruce. První dotázaný řekl, že když se člověk stane závislým, nejdříve se začne měnit v chování.

„Jako nejzásadnější je ale určitě změna chování.“ (Příloha 1.)

Druhý dotázaný zase odpověděl, že takový člověk přechází i na jiný styl oblékání (přestává o sebe dbát, proto mu nevádí, že chodí špinavý a potrhaný).

„(...) je to asi způsob oblíkání. Přestávaj o sebe dbát, chodijou ošuntělí, potrhaní a je jim to jedno.“ (Příloha 2.)

Další respondent odpověděl, že drogově závislý začne nosit dready a piercingy, aby se nějak odlišoval od konzumní společnosti.

Dready, piercing.. (...) A to ani ty tetování, piercingy, ty otvory v těch uších, jo takový ty velký, ty náušnice. To fakt nenosí běžní lidi.“ (Příloha 3.)

Jiný zase řekl, že shání peníze všude, kde se dá. Další z respondentů vypověděl, že drogově závislý ztratí naprostý zájem o všechno. Poslední dotázaný uvedl, že se začne měnit celková vizáž člověka. Začnou se mu kazit zuby, ničí se mu nehty, ale nic s tím nedělá, protože mu je jedno, co si o nich myslí ostatní. Schází se totiž ve skupině jim podobných lidí, kteří mají dready, jsou pohublí, a celkově jsou v takové partě, která upoutává pozornost.

„(..) Tak určitě jejich vizáž. Často mívají zkažený zuby.. Přemýšlím, jestli znám někoho, kdo bere už dlouho.. Ne, všichni zuby zkažený jak.. jo. Pak mívají zničený a zanedbaný nehty, přestanou o sebe celkově pečovat a je jim jedno, co si o nich myslí ostatní. To je podle mě stejný u všech závislých.“

Pak se taky většinou sbíhají v seskupení jim podobných. Takže když jdu po ulici a vidím skupinu lidí s dreadama, tak si tak myslím, že je spojujou mimo jiný taky drogy.“

Jo, a abych nezapomněla, tak je spojuje taky to, že jsou vyzáblí. Jo, hubení jsou, když jedou na perníku, jsou takoví neklidní, roztěkaní, nevydrží sedět, pobíhají mi tady, musí furt něco dělat s rukama.. Jo.. Ale zas když jsou na opiátech, tak jsou naopak takoví utlumení.“ (Příloha 5.)

Otázka: „**Poznáte podle jiných detailů člověka, který je drogově závislý?**“ byla opět rozmanitá. Nejčastěji se respondenti shodli na tom, že nejtypičtější detail je celkový zjev závislého a jeho životní standard. Často ale mívají právě dready, piercingy a takové tetování, které není esteticky příjemné.

„Dneska je to tetování velká móda a jsou i velice pěkný věci, tak tohleto jsou většinou věci, který nejsou esteticky příjemný. (...) oni maj většinou nějaký kříže, nápisy tím stylovým písmem, jo. (...) Je to na rukách, na předloktích a tam si jako žádněj jinej jako nenechá, podle mě jen něco romantickýho. (...) a je vidět, to bych podtrhl, že ho nedělá profesionál. Že si ho dělají buďto sami nebo jim to dělal kámoš feťák a podobně, jo.“ (Příloha 3.)

Dalším detailem, který spojuje drogově závislé, je jejich celková pohublost a neustálé sucho v ústech, proto si častěji olizují rty.

„Jo, bývají hubení, často mívají vyschlo v puse, takže si furt musí olizovat rty, jsou neklidní.. Když nepočítám oblečení, tak je toho spousta, co laik nemusí prokouknout a spojit si s drogama.“ (Příloha 5.)

Pouze jeden respondent uvedl, že takové detaily, jako je styl oblékání nebo tetování, nemají vypovídající hodnotu, aby je hned zavedl k drogové závislosti.

„No to určitě ne. Tetování podle mě nemá takovou vypovídající hodnotu o tom. Když si člověk vytetuje trávu, tak je jasný, že už ji hulil, ale nemusí to vůbec vypovídat o jeho závislosti.“

No.. a o oblečení se dá říct v podstatě to samý.“ (Příloha 1.)

4.1.3 Interpretace dat ze 3. okruhu

Ve třetím okruhu jsem se zaměřila na mladistvé, a jakou s nimi mají dotazovaní zkušenost.

Na otázku „**Setkal/a jste se už se závislým mladistvým?**“ odpověděli 4 dotázaní kladně. Dva řekli, že nejsou na ně odborníci, proto s nimi nepracovali.

Přesto, že na první otázku tohoto okruhu odpovědělo méně lidí kladně, a tudíž na další otázky neuměli vhodně odpovědět, se odpovědi následující otázky „**Jaká bývá reakce rodiny na závislost jejich dětí**“ různily. Všichni se ale shodli

v tom, že reakce bývá různá a záleží tak na každé rodině. Jeden respondent na základě své zkušenosti odhadl, že asi 70 % rodičů je ochotno ke spolupráci s mladistvým i organizací, zbylých 30 % jsou prý jen naštvaní lidé, kteří svádějí vinu na všechno a všechny kolem.

„Nejčastěji se ale setkáváme s tím, že jsou rodiče smutní a nešťastní a tak jsou připravení spolupracovat a pomoci svému dítěti se vším potřebným.

Ale bývají taky případy, kdy jsou ti rodiče rozčilení, naštvaní a svého potomka nám hodijou na krk a čekaj, že z něj uděláme úplně nového a hodného člověka. Tím se ale tak nějak vzdávají své role rodiče a to své dítě tak nějak zavrhnou.

Když to porovnáme, tak je to asi 70 % rodičů, kteří jsou ochotní ke spolupráci a ten zbytek jsou jen naštvaní lidi, kteří kopou všude kolem. A nejvíc se to dotýká toho mladistvého, no.“ (Příloha 1.)

Druhý dotazovaný uvedl, že nejčastěji se setkává s rodiči, kteří si přejí, aby jejich dítě zůstalo v léčbě co nejdéle. Ale na druhou stranu se také vyskytují rodiče, kteří si myslí, že jejich dítě žádnou léčbu nepotřebuje, a proto si ho chtějí vzít co nejdříve domů.

Někdy se rodiče ani nedozvědí o drogové závislosti jejich dětí, protože, jak říká další z respondentů, rodiče se nezajímají o děti, nevidí nebo přehlížejí užívání drog, a dělají, jako by se nic nedělo. Je jen minimum rodičů, kteří si koupí v lékárně drogové testy a denně budou testovat svoje dítě. Většina rodičů se ale o drogové závislosti dozví až po tom, co jejich dítě něco spáchá, do té doby chování jejich dítěte nevěnují pozornost.

„ (...) Oni ti rodiče by rádi, aby to nebylo a tak ani nedělaj nic proti tomu. Oni třeba ví, že v tom jejich děcko jede. (...) A ta rodina, jak to.. Nejvyššítněji: rezignuje. Ti rodiče jsou věčně v práci a o ty děcka se moc nezajímaj, takže oni zas až tolik nesledujou, nepoznaj. Když vyloženě to dítě nemá takový záseky, že někoho nezabije, nebo jim policajti neřeknou, že jejich děcko počmáralo baráky za 100 000,- nebo to děcko vám vyhodijou ze školy, tak oni to neřeší ti rodiče. Oni to asi nedokážou ani řešit, takže je tam možná jen taková apatie, nebo nevím. To já řeknu, že z padesáti rodin 6 zareaguje tak, jak by mělo. Děcko zkope do šišatý kuličky a něco řeší nebo ho prostě daj zaracha, domácí tresty, testy. Jsou rodiče, ale těch je strašně málo, že řeknou: „Kde si můžu koupit drogový testy, a já si toho

pitomce denně budu testovat.“ Popravdě řečeno, těch je fakt minimum. Spíš je ta druhá strana, ta odvrácená strana. Nevidí, nezajmaj se o to, neřešej to. (...) Když to neřešej rodiče, proč by to měli řešit děti.“ (Příloha 6.)

Poslední otázka tohoto okruhu „**Jaká bývá reakce škol na závislost jejich žáků?**“ měla pouze dvě varianty. První variantou je, že jsou vůči takovým mladistvým vstřícní a nabízejí mu přezkoušení, doučování nebo náhradní termíny.

„Tak většinou ti lidi mají přerušovaný studium nebo ukončený, ale školy většinou vychází vstříc. (...) No..Asi ale záleží na tom, jestli ti mladí chtějí pak ještě pokračovat se školou nebo už na to kašlou a je jim to jedno.“ (Příloha 2.)

Druhá varianta, jak mohou školy reagovat, je tutlat a neukazovat na to, že se objevily drogy. Obecně ale škola nemá moc práv, co smí dělat v případě výskytu, proto se o drogově závislé žáky nemá potřebu starat a nějak více se angažovat.

„Takže můj osobní názor, že to tutlaj spíš zatloukaj, spíš dělaj, že nic. A až teprve když přijde do školy kurátor, že se něco stalo, tak škola pak přizná barvu.

A pak už musí vycházet vstříc.. Nebo musí.. Víte co, pokud si žáček neaplikuje drogy na půdě školy, a činí tak po vyučování mimo školu, tak ta škola je v podstatě takovej pasivní hráč ve hře, v tom smyslu, že to nemůžou nějak ovlivnit. Vemte si, co může škola udělat, když si žáček dá ráno, v 7 než jde do školy, jointa. A škola nemá právo detekovat, škola nemá právo testovat, nemá právo vůbec nic, a pokud žáček v uvozovkách aspoň trochu funguje, tak co ta škola může dělat.“ (Příloha 6.)

4.1.4 Interpretace dat ze 4. okruhu

Čtvrtý okruh byl seřazován tak, aby naznačil, na co je nejdůležitější se zaměřit. Co odborníkům nejvíce prozradí, že je člověk „sjetý“.

Odborníci na otázku „**Čeho si všimnete jako prvního, když za Vámi přijde drogově závislý?**“ nejčastěji odpověděli, že si nejvíce všimají chování klientů. Člověk, který je intoxikovaný drogou, je roztěkaný, nesoustředěný, hyperaktivní nebo naopak velmi uklidněný. Další věci, kterou odborníci kontrolují, jsou zorničky. Je ale potřeba mít dostatek zkušeností, aby člověk dobře odhadl pozici zorničky.

Někdy je zúžená kvůli tomu, že je v místnosti moc světla a nemusí indikovat pouze intoxikaci tlumivými látkami. Když je ale zúžená delší dobu, může mít původ právě v drogách.

„ (...) , takže si jako prvního všimnu chování. Když je takovej rozevlátej, tak může být na pervitinu. Na druhou stranu když je takovej setřelej, tak by mohl být na heroinu.

Účinky heroinu jsou ale dost podobný účinkům alkoholu. Takže když je člověk neklidnej, může to být známka jak intoxikace, tak abst'áku. Tak jako tak je ale podezřelý, když je člověk v porovnání s normálem roztékanej, neklidnej, hyperaktivní nebo tak.

Pak se většinou zaměřuju na zorničky. Vždycky si ale musím chvílku počkat, než si oči zvyknou na světlo. Když jsou ale zvětšený už nějakou dobu, tak je jasný, že je ten člověk najetej.“ (Příloha 1.)

Respondenti si u podezřelých lidí dávají pozor také na řeč, mimiku, chůzi a celkového ustrojení včetně účesu.

Na otázku **„Poznáte na člověku podle použité slovní zásoby, že je závislý?“** většina dotazovaných uvedla, že podle mluvy se to poznat nedá. Když se někdo bude vyjadřovat drogovým slangem, nemusí to hned ukazovat na drogovou závislost. Může to vzbudit například podezření, že se ten člověk dostal už někdy do styku s drogou, nebo že je konzumentem, ale závislost jako takovou na tom přímo odhadnout nejde.

„Tak určitě ta jejich mluva má určitý rysy a všichni mluví ve slangu, ale řekla bych, že to poznat nejde, ne.

Protože i dítě, co nehulí, tak se o marihuaně bude vyjadřovat jako o trávě, jo. Takže myslím že ne. Že to poznat nejde.“ (Příloha 5.)

Laik by už vůbec nemusel poznat, že se člověk pohybuje v okolí drog a ani by to v něm nemuselo vyvolat podezření.

4.1.5 Interpretace dat z 5. okruhu

V tomto okruhu odborníci radí, jak se zachovat v podezření na závislost nebo konzumaci drog jejich dětí.

„Co byste doporučil/a učitelům/rodičům, když budou mít podezření na drogovou závislost žáků/děti“ byla jedinou otázkou tohoto okruhu. Nejvíce dotazovaní doporučovali, aby rodiče dbali na komunikaci se svými dětmi a dbali u nich na drogovou prevenci.

„Mluvit spolu.. Pak zjistit, jestli je to jen podezření nebo ne. Ale jako nejdůležitější je, podle mě, prevence. Víst děcka od malička k tomu, aby neměli potřebu užívat. Říkat jim, co se stane s těma, kdo berou a jsou závislý.. No.“ (Příloha 4.)

Když už se potvrdí závislost nebo konzumace, měli by se ihned obrátit na odborníky a poradit se s nimi.

Dále by se rodiče měli soustředit na to, jestli se jejich dítě nechová jinak, jestli se netoulá po nocích, jestli nenosí dlouhé rukávy i ve vedrech apod.

„Rodiče by si nejdřív měli promluvit s dítětem, ale to většinou bude zapírat, že jo. Takže by se měli soustředit na jeho chování. Jestli se courá venku, den prospí, nechodí na kroužky, který ho předtím bavily, a tak.“ (Příloha 2.)

Učitelé by si také měli všimnout změn chování žáků a komunikovat s žákem, při podezření komunikovat i s rodiči.

„Učitelka si nejdřív může promluvit s tím samotným žákem a třeba si potvrdit nebo vyvrátit to podezření a pak zavolat rodiče a promluvit si s nima.“ (Příloha 5.)

4.1.6 Interpretace dat z 6. okruhu

Poslední okruh obsahuje také jedinou otázku a to, jestli **„Vidíte nějakou spojitost mezi drogami a subkulturami?“** Tento okruh sleduje, jestli existuje nějaký vztah mezi vstupem do subkultury a užíváním drog.

Pět respondentů se shodlo na tom, že subkultury jistě mají vliv na požívání drog. Shodli se na tom, že různé akce a setkání členů jedné subkultury se drogami jenom hemží.

„Jo, určitě tam nějaký vztah je. Třeba když se sjedou na nějaký koncert, tak ten se neobejde bez drog.“ (Příloha 4.)

Poslední z dotázaných ale vyvrátil, že je to 100 % jisté. Tento dotázaný uvedl, že žádný vztah mezi subkulturami a drogami neexistuje, protože je jenom a jenom na jedinci, jestli bude nebo nebude brát drogy. Tento dotázaný se totiž setkal s rapperem, který se pohyboval ve společnosti lidí užívající marihuanu, ale sám se drogám vyhýbal.

„Měl jsem tady rappera, polocigána, kterej úžasně fungoval, dodělal učňák a pohyboval se v partě těch drogově závislejších a on sám problém neměl. Jsme se o tom otevřeně bavili. On sám říkal, že to člověk musí mít v sobě, nebo být silnej, prostě odolnej, mít jako takovej, jak se říká lidově, takovej ten nadhled. Nemyslím si, že ta subkultura zákonitě musí detekovat „Jó, ty seš rapper, ty seš punker, ty seš já nevím co, tak budeš fetovat“. Jsou děcka, jsou volnomyšlenkářštější, takoví ty free, takový to.. Prostě bohémové.. A nefetujou. A jsou děcka, který jsou přísně vychovávaný a jsou jako.. Jo.. A spadnou do toho hned. Jo.. To bych asi.. Tohlecto neohraničil.“ (Příloha 6.)

4.2 Shrnutí

Z rozhovorů vyplynulo, že nejzásadnější a nedůležitější prevencí je umět komunikovat tváří v tvář, především s rodinou nebo rodiči mladistvých závislých.

Z prvního okruhu vyplynulo, že po několika letech praxe s drogově závislými lidmi lze podle určitých znaků nabýt podezření, kdo je závislý na drogách. Těmito znaky je především změna v chování, v komunikaci a používaném slovníku, změna ve stylu oblékání (triko s dlouhými rukávy i v horkém počasí), změna kvality pleti a celkové vizáže nebo změna v názorech a postojích.

Z druhého okruhu je zřejmé, že konzumace drog, případně závislost na drogách, se nejzásadněji projevuje na stylu oblékání, způsobech projevu, v chování nebo celkově na způsobu života a trávení volného času. Lidem užívající drogy přestává záležet na věcech, které dříve brali jako důležité, přestávají pěstovat záliby, které je dříve bavily, a to jak v rodinném prostředí, profesním prostředí, tak v partě nebo v osobním životě a chovají se přibližně stejně, když navštíví profesionála. Na vyjadřování si ale dávají pozor a volí jinou slovní zásobu.

Na skutečnosti, že někdo začne brát drogy, se odráží i to, že přestávají o sebe dbát, takže mohou vypadat zašle, nemusí dbát tolik na hygienu, takže mohou jiným lidem zapáchat, začne se jim zhoršovat kvalita pleti, mohou přestat docházet na pravidelné prohlídky k lékařům. Jeden z dotazovaných uvedl, že si nevybavuje nikoho, kdo by bral několik let drogy (a přitom docházel na Probační a mediační službu) a měl pěkné zuby.

Třetí okruh poukázal na to, že určité skupiny mladistvých, kteří tendují k drogám, se především toulají po nocích, takže den skoro prospí, začnou hubnout někdy až na hranici anorexie, začínají mít absence ve školách, přestanou komunikovat s rodinou, začnou se stýkat s partou jemu podobnou. Když si drogu aplikují nitrožilně, tak přestanou nosit krátké rukávy, apod.

V předposledním okruhu bylo tématem, co dělat při podezření, že dítě bere drogy. Z výpovědí dotázaných lidí z praxe vyplynulo, že většina podezření na konzumaci drog, se potvrdí. Podezřelé jsou zejména změny v chování mladistvých. Jedná se o ztrátu zájmu o své koníčky, zvýšená absence ve škole, bohatý noční život atd. Dle dotázaných respondentů je důležité své podezření ověřit u lékaře, a pokud se podezření potvrdí, tak své další kroky diskutovat a koordinovat s odborníkem.

Šestý okruh upozornil na to, že vstup člověka do subkultury může vést ke změně oblékání, ke změně poslouchané hudby, ke změně party, i k příležitostnému užívání drog, popřípadě až k samotné závislosti na drogách.

Závěr

Cílem práce bylo zjistit, zda je možné na první pohled z vizáže poznat, že je člověk drogově závislý. Tato domněnka se nepotvrdila. Z výpovědí respondentů vyplynulo, že z vizáže a dalších detailů (např. rozšířené zorničky, utlumenost, roztěkanost atd.) můžeme nabýt pouze podezření. Ze vzhledu nelze určit, zda je daný člověk závislý, nebo svým vzhledem pouze vyjadřuje svojí příslušnost k subkultuře. Především z výzkumného šetření je zřejmé, že každá rodina a každá situace na člověka působí jinak. S každým je potřeba jinak pracovat, a každý má tendence sáhnout po droze v jiných chvílích, v nejlepším případě situaci vyřešit jinak než drogami.

Nejzávažnější problém spatřuji v komunikaci v rodině, protože většina problémů a životních hodnot se přebírá právě z rodiny. Všech šest respondentů, kterých jsem se dotazovala, se shodli na tom, že kdyby v rodině byla správná komunikace a v každé rodině by se dbalo na prevenci před drogami, určitě by bylo méně závislých lidí, především těch mladistvých. Jak totiž odpověděl jeden z respondentů, tak „alfa a omega“ je v rodině. Je to začarovaný kruh a všechny negativní nebo patologické jevy začínají právě v rodině. Nejzásadnější bod ve výchově má být, dle tohoto dotazovaného, komunikace a dostatečné informace ohledně drog. Což by mohlo vést ke snížení počtu drogově závislých.

Myslím si, že cíl práce, který jsem si zvolila v úvodu, byl zodpovězen.

Do budoucna je možné provést další šetření, která by byla zaměřena na to, čeho si všímat, a co dělat, když se rodiče dozví o drogové závislosti svých dětí.

Další šetření by mohlo být zaměřeno na zkoumání toho, co jedince vede ke vstupu do nějaké subkultury, sepsat poznatky o známých subkulturách a zabývat se jimi detailněji, včetně motivů vstupu, hodnotových orientací jedinců, či například lokalitám, kde se shromažďují nebo jaké mívají členové nejvyšší dosažené vzdělání.

Obecně se dá říci, že literatury na téma subkultur je v poměru s literaturou zabývající se drogovou problematikou velice málo, proto by bylo vhodné udělat nové šetření a sběr dat a sepsat další poznatky, které se pojí s tématem subkultur.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

BARNARD, Marina. *Drogová závislost a rodina*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011. 202 s. ISBN 978-80-7387-386-8.

BURYÁNEK, Jan. *Interkulturní vzdělávání II.: projekt Varianty*. Praha: Člověk v tísni, 2005, ISBN 80-903510-5-0.

CIMICKÝ, Jan. *Sám sobě psychiatrem: jak se bránit stresu a udržet duševní pohodu*. Vyd. 1. Praha: Formát, 2001. 196 s. ISBN 80-86155-82-X.

DOLEŽAL, Jiří X. *Jak se berou drogy*. 1. vyd. Praha: Formát, 1998. 174 s. ISBN 80-86155-11-0.

Drogy: otázky a odpovědi: [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]/kolektiv autorů občanského sdružení SANANIM. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 198 s. Rádcí pro zdraví. ISBN 978-80-7367-223-2.

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 218 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2781-3.

GANERI, Anita. *Drogy: Od extáze k agonii*. Praha: AMULET, 2001. 149 s. ISBN 80-86299-70-8.

HEBDIGE, Dick. *Subkultura a styl*. V Praze: Dauphin, 2012. 239 s. ISBN 978-80-7272-197-9.

CHOMYNOVÁ, Pavla et al. *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD): výsledky průzkumu v České republice v roce 2011*. 1. vyd. Praha: Úřad

vlády České republiky, ©2014. 214 s. Výzkumná zpráva; no. 7.
ISBN 978-80-7440-101-5.

KALINA, Kamil a kol. *Základy klinické adiktologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008.
388 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1411-0.

KOLÁŘOVÁ, Marta a ORAVCOVÁ, Anna. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. 264 s., [8] s. obr. příl. Knižnice Sociologické aktuality; sv. 24. ISBN 978-80-7419-060-5.

KŘESADLO, Jan. Průvodce inteligentního laika džunglí současné psychologie a psychiatrie: (zejména vzhledem k tzv. duševním poruchám a psychologickým problémům). Vyd. 1. Olomouc: Periplum, 2001. 194 s. ISBN 80-902836-1-6.

MRAVČÍK, Viktor, CHOMYNOVÁ, Pavla, GROHMANNOVÁ, Kateřina, JANÍKOVÁ, Barbora, GROLMUSOVÁ, Lucie, TION LEŠTINOVÁ, Zuzana, ROUS, Zdeněk, KIŠŠOVÁ, Lucia, NECHANSKÁ, Blanka, SOPKO, Bruno, VLACH, Tomáš, FIDESOVÁ, Hana, JURYSTOVÁ, Lucie, VOPRAVIL, Jiří a MALINOVÁ, Hana. 2015. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2014* [Annual Report on Drug Situation 2014 - Czech Republic] MRAVČÍK, Viktor (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie: přehled základních oborů*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011. 863 s. ISBN 978-80-7387-443-8.

NEŠPOR, Karel a CSÉMY, Ladislav. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat*. 2., rozš. vyd. Praha: Sportpropag, 1994. 159 s.

NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniash Latin Press, 1997. 348 s. ISBN 80-85917-36-X.

POSPÍŠIL, Jan. *Hip hop jako kulturní styl, jeho specifika a vliv na teenagery*. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2008. Bakalářská práce.

SKORUNKOVÁ, Radka. *Základy vývojové psychologie*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. 159 s. ISBN 978-80-7435-253-9.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 281 s. ISBN 978-80-247-2907-7.

SLEIGH, Julian. *Rodičovský průvodce dospíváním: od třinácti do devatenácti*. 1. vyd. Hranice: Fabula, 2008. 119 s. ISBN 978-80-86600-49-9.

ŠVARCOVÁ, Eva. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie: učební text*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. 162 s. ISBN 978-80-7041-959-5.

VLADIMIR 518 a VESELÝ, Karel. *Kmeny: [současné městské subkultury]*. 1. vyd. V Praze: Bigg Boss & Yinachi, 2011. 517 s. ISBN 978-80-903973-2-3.

VRBOVÁ, Hana. *Problematika techno subkultury*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2012. 135 s. Diplomová práce.

Elektronické zdroje

ERDINGER, Michael. Protein: Nejen internetový časopis YMCA v ČR [online]. 2006 [cit. 2016-02-10]. Dostupný z: <http://www.protein.ymca.cz/view.php?cisloclanku=2006011515>

MINAŘÍK, Jakub. O drogách obecně. *Sananim - Drogová poradna* [online]. 2009 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.drogovaporadna.cz/o-drogach-obecne.html>

Články

Hipster - moderní subkultura. *Žena.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: <http://wiki.zena.centrum.cz/hipster/>

KOODIE, Lisa, Sundaram RAMAKRISHNAN a Sabita ROY. Morphine Suppresses Tumor Angiogenesis through a HIF-1 α /p38MAPK Pathway. *Http://ajp.amjpathol.org/* [online]. 2010, 1. 12. 2015 [cit. 2015-12-09]. Dostupné z: [http://ajp.amjpathol.org/article/S0002-9440\(10\)60153-8/abstract](http://ajp.amjpathol.org/article/S0002-9440(10)60153-8/abstract)

Psilocybin for depression: are shrooms good for the brain? *NeuroKüz* [online]. Canada, 2010 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://neurokuz.blogspot.cz/2010/04/psilocybin-for-depression-are-shrooms.html>

The Horrors of Methamphetamines. *Rehabs.com* [online]. 2012 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.rehabs.com/explore/meth-before-and-after-drugs/infographic.php#.V3F0CbLTIU>

Užívání drog v subkulturách. *Drogy-info* [online]. Úřad vlády České republiky, 2015 [cit. 2016-06-23]. Dostupné z: <http://www.drogy-info.cz/drogoва-situace-2014/uzivani-drog-v-populaci-2014/uzivani-drog-ve-specifickych-skupinach-populace-2014/uzivani-drog-v-subkulturach-2014/>

VEDRAL, Honza. Pravda o skinheads: žádní andělé, ale ani čistokrevní rasisti. In: *Pravda o skinheads: žádní andělé, ale ani čistokrevní rasisti* [online]. 2008 [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/pravda-o-skinheads-zadni-andele-ale-ani-cistokrevni-rasisti-p4m-/zpr_archiv.aspx?c=A080918_165208_kavarna_bos

Zákony

Česko. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. In: 218/2003. 2003.

Seznam příloh

1. Rozhovor s terapeutkou v drogové léčebně
2. Rozhovor s primářkou drogové léčebny
3. Rozhovor s terapeutem v drogové léčebně
4. Rozhovor s probačním úředníkem
5. Rozhovor s probační asistentkou
6. Rozhovor s probačním úředníkem

1. Rozhovor s terapeutkou v drogové léčebně

Jak dlouho pracujete s drogově závislými lidmi?

No.. až když tady zavedli oddělení pro závislý. Do té doby tady byla jen psychiatrie.. Takže.. od roku 1989.

Čeho si všimnete jako prvního, když za Vámi přijde drogově závislý?

Tady, když za mnou někdo přijde, tak už vím, že je závislej, takže si jako prvního všimnu chování. Když je takovej rozevlátej, tak může být na pervitinu. Na druhou stranu když je takovej setřelej, tak by mohl být na heroinu.

Účinky heroinu jsou ale dost podobný účinkům alkoholu. Takže když je člověk neklidnej, může to být známka jak intoxikace, tak abst'áku. Tak jako tak je ale podezřelý, když je člověk v porovnání s normálem roztěkanej, neklidnej, hyperaktivní nebo tak.

Pak se většinou zaměřuju na zorničky. Vždycky si ale musím chvílku počkat, než si oči zvyknou na světlo. Když jsou ale zvětšený už nějakou dobu, tak je jasný, že je ten člověk najetej.

Pak si všímám mimiky a řeči.

Ale to všechno je dost individuální. Musím mít porovnání, jak se ten člověk chová normálně, abych o něm mohla říct, že se chová jinak a že s ním nemusí být něco v pořádku.

Můžete říct, že po své praxi poznáte na první pohled drogově závislého?

Noo..to je těžká otázka... Ale můžu říct, že závislýho nepoznám. Můžu mít jen podezření.. Když mám podezření, že je najetej, tak ale nemůžu vědět, jestli je přímo závislej, nebo jen konzument. Proto bych potřebovala asi víc času ho pozorovat, abych si o něm mohla udělat jasnější obrázek.

Když jdu ale v Jemnici po ulici, tak si takovejhle věci často nevšímám. Ale třeba v Praze, tak tam jsou typický místa, kde si toho nemůžu nevšimnout. Většinou, když jdu podchodem, tak je na lidech jasně vidět, co jsou zač. Když totiž mají nějaký cíl, když někam jdou, tak spěchaj a v podchodech se vůbec nezdržujou. Ti, co tam jsou hlavně kvůli drogám, tak se jen tak couraj, maj takovou rozevlátou chůzi nebo v podchodech zůstávaj.

Pak v Praze jsou lidi, kteří jsou hezky oblečení, co telefonujou, zůstávaj dlouho na jednom místě a chodijou sem a tam. To jsou často dealeři. Vypadaj skoro jako

turisti, ale vypadaj, že na někoho čekaj. Nemůžou tam ale stát několik hodin, to aby zas nebyli nápadní policajtům.

Poznáte na člověku podle použité slovní zásoby, že je závislý?

No, to je něco jak jsem už říkala. Ten člověk nemusí být přímo závislej. Když vede toxi řeči, jak tady tomu říkáme, tak je jasný, že už se do nějakýho kontaktu s drogou dostal. Ale mohlo to být třeba jen tím, že se dostal do nějaký party, která něco bere, ale on sám nic brát nemusí. To samý, že se nemusí jednat přímo o drogově závislýho, ale jen o konzumenta.

Tady v léčebně ale s náma mluvíjou úplně jinak než kdyby se bavili mezi sebou. Když bysme chtěli vědět, jak se bavíjou normálně, tak bysme je museli odposlouchat, když se bavíjou navzájem mezi sebou. A úplně stejný to je, kdybych se dostala třeba do školy. Tak tam se mnou budou děcka mluvit taky zdvořilejc, než kdyby se bavili mezi sebou, takže bych se nedozvěděla vůbec nic z toho, jak se bavíjou normálně.

Co byste zařadila jako nejtypičtější detail drogově závislého člověka?

Tak.. Určitě není jen jeden, ale je jich hned několik. Jako nejzásadnější je ale určitě změna chování. Abych to posoudila, musím k tomu mít přehled o tom, jak se ten člověk choval předtím normálně. Kdybych tě teď třeba viděla, jak si nervózní, pleť se ti zhoršila o 180°, a si úplně jiná, než jakou si tě pamatuju, tak si budu říkat, že je s tebou něco v nepořádku a potřebovala bych víc času rozpoznat, co se s tebou děje.

No.. a když nemám vlastní porovnání, nebo jde o člověka tady z léčebny, tak se to dá dozvědět i jinou cestou. Většinou tak, že se pozve třeba maminka. A po rozhovoru s ní se třeba dozvím, že se dcera přestala zajímat o vzhled, začala trávit hodně času venku, doma se s nikým nebavila, a úplně přestala nosit krátký rukávy, i když byly venku třicetistupňový vedra. Jo, to si pak říkám, že jsou do očí bijící věci, že se s tím mohlo dát dělat něco dřív.

Mmm..Ale to, že se někdo přestane zajímat o vzhled, nemusí odrážet jen to, že jede v drogách. Může to odrážet i problémy v rodině třeba. Proto by se nejdřív mělo promluvit s rodičema a pak se nějak dopídit k tomu, proč ten člověk se chová jinak.

Setkala jste se už se závislým mladistvým (tzn. do 18 let)?

Jo, zrovna minulej týden sem přijel jeden sedmnáctiletý.

Jaká bývá reakce rodiny, když se dozví, že je mladistvý závislý?

Tak to je různý. Nejčastěji se ale setkáváme s tím, že jsou rodiče smutní a nešťastní a tak jsou připravení spolupracovat a pomoci svému dítěti se vším potřebným.

Ale bývají taky případy, kdy jsou ti rodiče rozčilení, naštvaní a svého potomka nám hodijou na krk a čekají, že z něj uděláme úplně nového a hodného člověka.

Tím se ale tak nějak vzdávají své role rodiče a to své dítě tak nějak zavrhnou.

Když to porovnám, tak je to asi 70 % rodičů, kteří jsou ochotní ke spolupráci a ten zbytek jsou jen naštvaní lidi, kteří kopou všude kolem. A nejvíc se to dotýká toho mladistvého, no.

Jaká bývá reakce školy na mladistvého, který se dostane do vaší léčebny?

Co jsem se tak setkala, tak školy reagují dost vstřícně. Většinou nabídnou náhradní termíny nebo doučování. Když vidí snahu, tak se většinou pokusí vyjít vstříc. Ale do toho moc nevidím. Tohle je jen, co jsem se dozvěděla od lidí, kteří se tu léčí. Jak je to třeba s absencema, tak to nevím vůbec.

Poznáte podle jiných detailů (například podle tetování, oblečení) člověka, který je závislý na drogách?

No to určitě ne. Tetování podle mě nemá takovou vypovídající hodnotu o tom. Když si člověk vytetuje trávu, tak je jasný, že už ji hulil, ale nemusí to vůbec vypovídat o jeho závislosti.

No.. a o oblečení se dá říct v podstatě to samý. Když nosí oblečení, kdy je znázorněný konopí, tak ten člověk asi ví, jak to chutná, ale prostě nemusí být nutně závislej.

Co byste doporučila učitelům, když budou mít podezření na drogovou závislost žáků?

Určitě by se měli poradit s preventistou.. Pak by asi měl přijít na řadu rozhovor s rodičema toho žáka a psychologem... Tohle by šlo možná přeskočit, kdyby se ten mládež dostal co nejdřív do ruk odborníkům. Učitel by to ale určitě neměl přehlížet, a i kdyby měl jenom podezření, mělo by se to začít řešit co nejdřív.

Už se taky stalo, že nám sem dovezli jednoho nezletilýho z dětskýho domova, když měli jen podezření. Nakonec se z toho vyklubaly „jen“ poruchy chování.

Vidíte nějakou spojitost mezi drogami a subkulturami?

Hm..no.. popravdě řečeno, k nám se závislí, kteří se hlásí k nějaký subkultuře, moc nedostávají. Třeba je to tím, že když se jdou léčit, tak si vezmou normální oblečení, protože se tedy neodvážijnou být jiní, než zbytek a tak se se svýma názorama stáhnou a nevystupujou s nima veřejně. Tady jsou ti lidi oblečení úplně normálně, takže můžou být oblečení třeba jako ty, nebo jako já.

Lidi hlásící se k nějaký takový subkultuře, jdou možná častěji vidět na ambulanci, než přímo tady, kde jsou i pár měsíců. Sem si totiž možná vozí úplně obyčejný oblečení, aby nebyly moc výrazní.

Nebo třeba tady takoví lidi nejsou proto, že se s žádnou kulturou nepojí drogová závislost. Když se sjedou třeba metalisti na koncert, tak si můžou něco šňupnout, ale pak se dostanou zase do normálního života a k tomu šňupání se nemusí vůbec vracet.

2. Rozhovor s primářkou drogové léčebny

Jak dlouho pracujete s drogově závislými lidmi?

Ted' to je přibližně 22 let.

Čeho si všimnete jako prvního, když za Vámi přijde drogově závislý?

Určitě toho, jak jsou ustrojeni. Většinou bývají zanedbaní.. Ale ne všichni. To většinou ti starší alkoholici i toxici. Mladší si pořád dávají tak nějak záležet na tom, jak vypadají.

Ale když za mnou přijdou do ordinace, tak je jasný, že už si pro něco jdou a už vím, že je něco trápí. Ale jako první je asi to oblečení.

Můžete říct, že po své praxi poznáte na první pohled drogově závislého?

Ne, to určitě ne. Když jdu po ulici, tak si všímám. Tady v Jemnici ale znám každého, kdo na něčem jede, tak tady se na to nijak soustředit nemusím, ale když jdu třeba v Brně, tak tam si podezřelých lidí všímám. Jo. Jak už jsem řekla, tak asi nejvíc oblečení. Dál je to třeba tetování, piercingy, dready a tak dál.

Poznáte na člověku podle použité slovní zásoby, že je závislý?

No.. asi podle toho, o čem bysme se spolu bavili. Většinou ale, když se bavíme o drogách, tak podle jejich slangu to jde poznat. Ten, kdo by nepřišel do styku s drogama, tak by nepoužil péčko místo pervitinu a víte jak to myslím.

Co byste zařadila jako nejtypičtější detail drogově závislého člověka?

Jak jsem už řekla, je to asi způsob oblékání. Přestávají o sebe dbát, chodijou ošuntělí, potrhaní a je jim to jedno.

Setkala jste se už s drogově závislým mladistvým?

Jo. Sice na ambulantní léčbu nechodí tak často, ale v léčebně jich je spousta. Protože jsme přímo zaměřeni na mladistvé.

Jaká bývá reakce rodiny na závislost jejich dítěte?

No tak jak kdy. Asi se to nedá zevšeobecnit. Často ale rodiče chtějí, aby to jejich dítě u nás zůstalo co nejdýl. Ale někdy se tu setkáváme naopak s hyperprotektivníma rodičema, kdy si chtějí svoje dítě vzít domů co nejdřív.. Že už žádnou léčbu nepotřebuje, tak si ho chtějí odvést prostě domů.

Často ale ti mladiství nechcují, aby se o jejich návštěvách dozvěděli jejich rodiče, takže někdy to oni ani rodiče nemusí vědět.

Ale často to bývá ze sociálně slabých rodin, kdy ti rodiče jsou takoví odevzdaní a neví si vůbec rady.

Jaká bývá reakce školy?

Tak většinou ti lidi mají přerušené studium nebo ukončené, ale školy většinou vychází vstříc. Třeba co jsem se setkala naposled s holčinou, která studovala v Moravských Budějovicích, tak ředitel se zachoval, asi jak nejlíp to šlo. Holčině přerušili studium a nabídli ji nějaký doučování a náhradní termíny.

No..Asi ale záleží na tom, jestli ti mladí chtějí pak ještě pokračovat se školou nebo už na to kašlou a je jim to jedno.

Poznáte podle jiných detailů člověka, který je drogově závislý?

Jo, většinou to jde nějak odhadnout. Často mívají kérky, dready nebo různé piercingy. S tím se setkávám tak nejčastěji.

Co byste doporučila učitelům/rodičům, když budou mít podezření na drogovou závislost žáků/děti?

No.. Učitelé mají možnost si pozvat rodiče a z toho jde pak vycházet. Nejdůležitější ale je, aby si uvědomovali změnu chování.

Rodiče by si nejdřív měli promluvit s dítětem, ale to většinou bude zapírat, že jo. Takže by se měli soustředit na jeho chování. Jestli se courá venku, den prospí, nechodí na kroužky, který ho předtím bavily, a tak.

No a taky by si měli všimnout zorniček. Když jsou zúžené, tak je to známka požití opioidů, roztažené znamenají psychostimulancia, popraskané cévky je známka cannabinoidů. Dál by si mohli přečíst různé věci z internetu, jak postupovat. Tam je toho hodně.

Taky se už stalo, že svoje dítě přivedli přímo k nám, i když měli jen podezření. Většinou se ale to podezření potvrdilo, no.

Nebo další možností je zajít s dítětem k doktorovi na změření látek z krve, nebo v lékárnách si koupit nějaký tester. Když má dítě čisté svědomí a přijme to, tak asi je fakt čistý, ale když se bude vzpírat, tak něco asi požil.

Vidíte nějakou spojitost mezi drogami a subkulturami?

Jo, určitě tam je něco. Tady se nejčastěji setkáváme s punkerama, kteří mají to jejich čiro, potrhání oblečení, ale jsou to vesměs moc hodní lidi. Když jdou na léčbu,

tak si většinou svoje číro pěkně ulíznou, že jo, ale pořád se hrdě ke svý subkultuře hlásí.

Dokonce jsme tady měli jednoho, kterej si udělal na to přednášku. Jednou týdně si totiž klienti můžou zvolit libovolný téma a povyprávět o tom před ostatníma. Tak tady ten si zpracoval přednášku o punku a bylo to zajímavý. Líbilo se to jak ostatním klientům, tak i personálu.

Ale je jasný, že když se někdo hlásí třeba právě k tomu punku, tak ty jejich setkání se drogama jenom hemží.

3. Rozhovor s terapeutem v drogové léčebně

Jak dlouho pracujete s drogově závislými lidmi?

9 let.

Čeho si všimnete jako prvního, když za Vámi přijde drogově závislý?

No.. Ne všichni jako zdaleka.. Nebo vy to myslíte jako když už to vím, jo, že je drogově závislý? Protože drogově závislého na první pohled poznat prostě nemusíme. Tak čeho si všimnu.. Tak určitě jako obličej, vzhledu fyzického, případně i oblečení nebo účesu. Já si všímám vlastně toho, jak lidi vypadají. Já jsem výtvarník, tak možná je to daný tím, že si všímám lidí vizuálně.

Většinou jsou špatně oblečení a špinaví, prostě neumytí a v obličej, na rukách tetování, poškozený ruce, řezné rány, sebepoškozování, jo.. A prostě ta pokožka a vzhled je opravdu na první pohled. Možná jak je vidávám, tak i v obchodě, podle účesu. Teď jsem byl u řezníka.. Holka jak vyšitá, vyholený ty boky a dready a byla drogově závislá, no. Nikoho to ani nenapadlo, že jo.

Můžete říct, že po své praxi poznáte na první pohled drogově závislého?

Jo. Ale není jich mnoho, jo. To by se dalo spíš počítat na prstech jedné ruky, no.

Poznáte na člověku podle použité slovní zásoby, že je závislý?

No, tak teď už jo, no. Po těch devíti letech praxe, kdy se s těma drogově závislými stýkám, tak jo. Ale člověk, který se s nima nestýká, tak to nepozná. Podle slangu, podle mluvy. Myslím si, že to nepozná.

Kdyby se bavily děti ve škole a používaly drogový slang, tak měl bych podezření, to určitě.

Co byste zařadil jako nejtypičtější detail drogově závislého člověka?

Dready, piercing..zrovna teďka uvedu příklad. Měli jsme tady pacientku, která měla dready a chtěla samozřejmě přestat, byla to její první léčba, a ptali jsme se ji na to, jestli chce změnit ten účes. Ten totiž symbolizuje vlastně příslušnost k určité skupině lidí, jo. Ona, že v žádném případě. Že naopak si nechá narůst ještě delší. Ale to znamená, že na první pohled na ulici ji drogově závislí takhle označí, okamžitě ji nabídnou drogu, takže tímto způsobem je ohrožená. No a ona to takhle nevnímá, ale k tomu ti lidi po první léčbě nedojdou, ale až později. A to ani ty tetování, piercingy, ty otvory v těch uších, jo takový ty velký, ty náušnice. To fakt nenosí běžní lidi. Takže toho bych si všiml.

Dneska je to tetování velká móda a jsou i velice pěkný věci, tak tohleto jsou většinou věci, který nejsou esteticky příjemný. Jo, tak jako že dneska si nechají vytetovat nějaký krásný, ale oni maj většinou nějaký kříže, nápisy tím stylovým písmem, jo. Takže aji na místech, kde teda.. Je to na rukách, na předloktích a tam si jako žádněj jinej jako nenechá, podle mě jen něco romantickýho. Takže to bych si všiml u kluků. U holky asi míň, ale teď to sleduju, že maj taky hodně a je vidět, to bych podrhl, že ho nedělá profesionál. Že si ho dělají buďto sami nebo jim to dělal kámoš feťák a podobně, jo. To je můj názor.

Setkal jste se už se závislým mladistvým?

Jo, tady máme vlastně mladiství běžně.

Jaká byla reakce rodiny na jeho závislost?

Já ten kontakt nemám zdaleka tak velkéj... Ne, nijak výrazně ne. Maximálně, když přišli na detox a já byl zrovna na sesterně, tak tam nějakěj kontakt byl, ale to bylo zcela jako náhodně a bez mýho nějakýho vstupu, jo.

Jaká bývá reakce školy na jeho závislost?

Nesetkal jsem se, ne. Tady k tomu se nemůžu vyjádřit, protože bližší kontakt jsem s nikým neměl, abych ho měl v léčbě. Abych ho měl ve skupině. A nikdy jsem se takhle nesetkal.. Ale ještě přemýšlím, jestli někdo z mojich známejch.. Jo, můj kamarád, dejme tomu měl syna, kterej byl závislej na drogách, a samozřejmě jeho zájem byl maximální, že jo, aby ten jeho syn se z toho dostal. Tak to je, bych řekl, přímo pozitivní. Ale toho syna jsem v léčbě přímo neměl, takže ani nevím, jak to s ním pak dopadlo..

Co byste doporučil učitelům/rodičům, když budou mít podezření na drogovou závislost jejich žáků/děti?

No tak vyhledat nějakýho odborníka, okamžitě poradit se. To znamená, nějakou poradnu, nějakou teďka co funguje, nebo svého lékaře aspoň, přinejmenším aspoň teda obvod'áka nebo někoho, kdo by mohl poradit spíš, jak jsou ty organizace. V Třebíči je třeba Kruh, teď si nejsem jistej. Co se zabývaj drogama. Není problém na internetu nebo přes lékaře sehnat kontakt. Protože si myslím, kdo se s tím nesetkal, tak právě většinou se podezření potvrzuje, ale to chování těch rodičů je v tomhleto směru takový, že svoje dítě ochraňují a nechtějí věřit, že jsou na tom tak špatně, nechcou vědět, že se oni dostanou na dno, že oni berou

tolik drog, tvrdý drogy nebo takový drogy. Tomu odmítají pochopitelně věřit, tak aby je někdo uvedl zpátky do té reality.

Vidíte nějakou spojitost mezi drogami a subkulturami?

Jo, mám s tím zkušenost. Moji kamarádi, nebo kamarádky spíš, co se týká hulení marihuany a takovýho životního stylu, hudebního stylu, jako třeba Plastic People nebo tak, takže tam určitě ježdění po těchhle letech festivalech, a především alkohol a hulení té trávy teda. A seznámil jsem se pak s dalšíma jejíma kamarádama a to bylo úplně to samý. Ale lidi, kteří chodili do práce, studovali vysokou školu všichni, jo.. Nebyli to žádní povaleči, to v žádným případě, ale si užívali i ten studentskej život na vysoký škole tímhle tím způsobem.

4. Rozhovor s probačním úředníkem

Jak dlouho pracujete s drogově závislými lidmi?

No.. Od té doby, co jsem tady. Takže od 2009.

Čeho si všimnete jako prvního, když za Vámi přijde drogově závislý?

Tak jako první je to určitě, jak ten člověk vypadá, jak je oblečený. No a pak taky jak mluví.

Můžete říct, že po své praxi poznáte na první pohled drogově závislého?

Jo, teď už jo. Ale nejvíc takový ty, když už berou dlouho. To jsou takoví sešlí, ošklivý.

Poznáte na člověku podle použité slovní zásoby, že je závislý?

Tak tady oni s náma mluví jinak než mezi sebou, ale určitej slang používaj. Kdybych šel po ulici a slyšel bych, jak někdo tak mluví, tak asi chytanu podezření, že něco není v pořádku.

Co byste zařadil jako nejtypičtější detail drogově závislého člověka?

No.. Asi že shání prachy všude, kde se dá. Tady je to dost zřetelný, hlavně když dostanou dohled za neplacení alimentů nebo nahrazení škody, tak musíme kontrolovat.

Setkal jste se už se závislým mladistvým?

No.. Přemýšlím.. Ne, asi ne. Na mlad'ochy tu je pan XY, takže já se s nima nesetkávám.

Jaká bývá reakce rodiny na jeho závislost?

To asi nejsem ten pravej, kdo na to může odpovědět. Jediný, co bych k tomu řekl, že bývají narušený vztahy v rodině. A vlastně všechno se odvíjí od rodiny. Když jsou narušený vztahy, tak bývá špatná komunikace a to je alfa a omega.

Poznáte podle jiných detailů člověka, který je drogově závislý?

Detailů.. No.. Asi nejzřetelnější bývá ten jejich zjev. Podle toho se to dá odvodit nejvíc.

Co byste doporučil učitelům/rodičům, když budou mít podezření na drogovou závislost jejich žáků/děti?

Mluvit spolu.. Pak zjistit, jestli je to jen podezření nebo ne. Ale jako nejdůležitější je, podle mě, prevence. Víst děcka od malička k tomu, aby neměli potřebu užívat. Říkat jim, co se stane s těma, kdo berou a jsou závislý.. No.

Vidíte nějakou spojitost mezi drogami a subkulturami?

Jo, určitě tam nějaký vztah je. Třeba když se sjedou na nějaký koncert, tak ten se neobejde bez drog.

5. Rozhovor s probační asistentkou

Jak dlouho pracujete s drogově závislými lidmi?

No.. Už od roku 2003.

Čeho si všimnete jako prvního, když za Vámi přijde drogově závislý?

Už jen toho, jak přijde, jak pozdraví, jak se chová. Ale taky toho, v jakém je stavu, jestli není sjetej a tak celkově.

Taky si jich všímám vizuálně, pak koukám na oči, jestli maj zorničky rozšířené, zúžený nebo normální.

Můžete říct, že po své praxi poznáte na první pohled drogově závislého?

Jo, jo.. Určitě jo. Ať na mimice, na stylu oblíkání, na vizáži..

Když je potkám na ulici, tak si taky všímám, s kým jdou, nebo kam míří. Tady už vím, kde se schází, takže když tam míří, tak jsou jasný.

Taky to jde poznat podle pachu. Na to jsou ale experti alkoholici, ty cítím už z dálky. Ale tráva má takovej specifickéj pronikavej zápach, takže když kolem projdou, tak jejich oblečení může být nasáklý tím pachem a může to z nich jít cítit, no.

Poznáte na člověku podle použité slovní zásoby, že je závislý?

Tak určitě ta jejich mluva má určitý rysy a všichni mluví ve slangu, ale řekla bych, že to poznat nejde, ne.

Protože i dítě, co nehulí, tak se o marihuaně bude vyjadřovat jako o trávě, jo. Takže myslím že ne. Že to poznat nejde.

Co byste zařadila jako nejtypičtější detail drogově závislého člověka?

Hm.. Tak určitě jejich vizáž. Často mívají zkažený zuby.. Přemýšlím, jestli znám někoho, kdo bere už dlouho.. Ne, všichni zuby zkažený jak.. jo. Pak mívaj zničený a zanedbaný nehty, přestanou o sebe celkově pečovat a je jim jedno, co si o nich myslí ostatní. To je podle mě stejný u všech závislých.

Pak se taky většinou sbíhají v seskupení jim podobných. Takže když jdu po ulici a vidím skupinu lidí s dreadama, tak si tak myslím, že je spojujou mimo jiný taky drogy.

Jo a abych nezapomněla, tak je spojuje taky to, že jsou vyzáblí. Jo, hubení jsou, když jedou na perníku, jsou takoví neklidní, roztěkaní, nevydrží sedět, pobíhají mi tady, musí furt něco dělat s rukama.. Jo.. Ale zas když jsou na opiátech,

tak jsou naopak takoví utlumení. Jednou jsem tady musela jednoho heroinistu budit, protože mi tu furt usínal, jo.

Setkala jste se už se závislým mladistvým?

Ne, já ne. Na to tu máme odborníka.

Jaká bývá reakce školy na jeho závislost?

Tak na tohle asi nemůžu odpovědět, protože s tím zkušenosti nemám. Ale před x lety, když jsem dělala peer programy a byla jsem na druhém stupni, někde v šestý třídě přednášet o drogách, a ptala jsem se jich, kdo má zkušenost s marihuanou, tak se přihlásilo tři čtvrtě třídy. Teď si myslím, že by jich bylo dááleko víc. Tipla bych si, že jen takový 2 % žáků druhého stupně nemá zkušenost s drogama. Hrozný čísla.

Poznáte podle jiných detailů člověka, který je drogově závislý?

Jo, bývají hubení, často mívají vyschlo v puse, takže si furt musí olizovat rty, jsou neklidní.. Když nepočítám oblečení, tak je toho spousta, co laik nemusí prokouknout a spojit si s drogama.

Co byste doporučil učitelům/rodičům, když budou mít podezření na drogovou závislost jejich žáků/ dětí?

Nejdřív bych teda rozdělila učitele a rodiče. Každý totiž má jiný pravomoci.

Učitelka si nejdřív může promluvit s tím samotným žákem a třeba si potvrdit nebo vyvrátit to podezření a pak zavolat rodiče a promluvit si s nima.

A rodiče by nejdřív měli mít nějaký rozhovor se svým dítětem. Měli by si svého potomka všimnout, jak funguje v domácnosti, s kým se stýká. Pak jim asi prohledat baťoh, pokoj.. Hlavně by ho měli pořádně hlídat.. A pak třeba poslat k nějakému odborníkovi, do poradny, k psychologovi nebo prostě někam.

Jako nejideálnější by bylo celou tu situaci podchytit, rodiče mají pravomoc změnit celý prostředí, školu, přestěhovat se..

Vidíte nějakou spojitost mezi drogami a subkulturami?

Jo, to má určitě nějaký vliv. Všechny ty subkultury k braní drog dost nahrávají a drogy ke koncertům a společným akcím tak nějak patří.

Samozřejmě.. Tam jsou nějaké odchylky, a je to jednotlivce od jednotlivce, jestli bude nebo nebude brát drogy. Ale drogy k těm kulturám tak nějak patří. Drogy a alkohol.

Ale řekla bych, že jak touha se připojit k nějaký takový subkultuře, tak touha po droze nebo jenom vyzkoušení drogy pramení z rodiny. Z problémů v rodině a v tom, že nedokážou komunikovat mezi sebou.

6. Rozhovor s probačním úředníkem

Jak dlouho pracujete s drogově závislými lidmi?

No.. S drogově závislými. Já pracuju s trestnou činností dětí a mládeže, to znamená, že já nejsem třeba schopen říct, že vyloženě z tisíce mladistvých je 720 nebo 360 drogově závislých. A oni to samozřejmě na sebe ani neprásknou, ale pravdou je, že pokud jsou inteligentnější, tak na konzultaci, když něco v tý palici maj, určitě nepřijdou zfetovaní. Protože, zaplat' pánbůh, 90 % těch pitomců je na mariáňě, ne na pervitinu. A ta mariána jim ty palice zas až tak nevypláchne. Takže to řeknu upřímně, ani to nepoznám, jo. Protože, jak říkám, když nejsou úplně šplouchnutí, tak si ráno tu mariánu nedá, když ví, že odpoledne po škole má přijít na konzultaci a dá si ji, až odsud odejde. Ale pokud jsme měli možnost, z mojí zkušenosti s perníkárkama a s perníkářema, tak tam to poznat samozřejmě jde. A oni to samozřejmě pak i přiznali, ale když děcko odsouzený za majetkovou trestnou činnost, za krádež třeba opakovaný, třeba že soud jim nedá povinnost léčby ambulantní, ústavní, testování a podobně, tak my jsme na to krátký. To znamená, jediný, co můžem udělat, říct: „Mařenko, jsi dneska zfetovaná, a to bylo poprvé a naposledy, takže příště sem přijdeš čistá“. My jim nemůžem zabránit.

Takže poznat to jako jde, ale jenom u těch víc zabředlejších, nebo jak to mám říct. Jo, ti kteří jsou už takoví.. Echt zajetí. Když si dá dvakrát třikrát do tejdne jointa pokud není tak ortodoxní a nedá si jich třeba 6, tak to ani moc poznat nejde.

15 let pracuju tady, od začátku. Takže od té doby se v podstatě setkávám se závislýma, ale trvalo ještě dva roky, než spatřil světlo světa Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, kde se ti mladiství vydělili.

Čeho si všimnete jako prvního, když za Vámi přijde drogově závislý?

Je třeba nesoustředěnej, těká různě očima.. Mmm.. Nevnímá třeba „Co jste říkal?“

No, taková roztěkanost. Oni třeba nevydrží a musí dělat furt něco s rukama.

Můžete říct, že po své praxi poznáte na první pohled drogově závislého?

Řeknu to takhle. Já umím vypnout. Tady za těma dveřma to vypínám a samozřejmě když ho potkám, tak vím, kdo to je. Ale umím, zaplat' pánbůh, nenosit si práci domů. Takže jinými slovy řečeno, kdybych v sobě probudil profíka venku a zaměřil se na to, tak to samozřejmě poznám, ale já si těch lidí nevšímám. Jo.. Ale jak vylezu tady z toho baráku, tak mám svoje soukromí. Ale kdybyste řekla: „Pojďte

se mnou centrem města a zkuste mi je vytipovat,“ jo, tak to poznám. Samozřejmě už některý poznám a vím, že jsou to smažky, a za druhý dá se to poznat. Protože i koordinaci pohybu i chování, jako maj zvláštní. Ale zas na druhou stranu, oni.. Totiž takhle.. Smažky jsou taková zvláštní kasta, který se moc.. Řeknu.. Odpoledne ve 3 v obchodním domě je moc nenajdete. Táhle u Ryšánků, tam ano, tam budou sedět ve 2 odpoledne, ale ne že by šli někam nakupovat nebo že by šli do lázní nebo do bazénu, to oni takovýhle lokality nemusí, oni se jim vyhýbaj.

Poznáte na člověku podle použité slovní zásoby, že je závislý?

Tak to asi ne. To by musel bejt úplně jó sjetej, že by blábolil. Měl jsem tady jednoho klienta a ten byl úplně. Tady odtud ho odvezla městská policie, byl intoxikovanéj nejvyššího kalibru. Ten tvrdil, že ho chce venku někdo zabít a kdesi cosi. Tak říkám „Pane X, asi bude lepší, když...“ a tak s tím teda souhlasil, tak přijeli měšťáci a odvezli ho rovnou na psychiatrii. Tak jako když je, tam to musí bejt hodně za hranou. Ta slovní zásoba, na to zas až takovej vliv nemá.

Pokud by.. Takhle.. Děcka se tím moc netajej, oni jsou takový bezelstný, v tom smyslu, že třeba kurátoři, než jdou do rodiny nebo třeba nějakej případ řešej, tak se podívaj na facebook, protože oni na sebe všechno vykecaj. To znamená, věřím tomu, že třeba i v tý škole, možná takhle veřejně o tom mluvěj, že z toho by se dalo něco usuzovat. Ale já takhle nejsem učitel a v tý škole zas tak moc nejsem, já tam sem tam chodím na nějakou besedu s těma děckama, jako že kouřit se nemá. Ale bohužel drogy se nám přesunuli dost už i na základky. I osmáci, devátáci nemaj žádněj problém. Tam asi tak polovina hulí, a když jdou na střední školu, nebo tady na Uhelnu, tak tam hulí každej druhej.. Ne-li každej první.

Co byste zařadil jako nejtypičtější detail drogově závislého člověka?

Absolutní nezájem o všechno. Jim je totiž všechno u pr**le. Oni vůbec, ale vůbec nic neřešej. A možná ta drogová závislost jim umožňuje, že nic neřešej. Většina skončí na učňáku, a je 50% úspěšnost, že ho dodělá. A to si myslím, že je takovej nejtypičtější rys, protože rauš, a všechno jedno. Vůbec jako, že mám trestní stíhání, že mě hrozí prospěšný práce, prostě nic. Takový, že si daj někde práska a polibte mě všichni pr**l. Takový těžko říct no, ono u každýho jedince je to jiný, ty projevy. Víte sama, určitě máte zkušenost s alkoholem, tak někdo se hádá, někdo spí, někdo je protivnej, někdo zpívá, někdo je veselej.. Jo, ty projevy jsou.. Je to těžký. Každěj

to má trošku jinak no. Takže když jsme se tak s některýma těma děčkama bavili, a ptal jsem se, jaký to má na ně účinky, tak že: „jsem takovej jako free“. Jo. A když jsem se ptal, co to jako znamená, tak prej: „No nic mě nebolí, nic mě netíží, a tak mám radost jako.“ No a tak, je to těžký.

Setkal jste se už se závislým mladistvým?

Jó. Často. Hm.. Takhle. Ne všichni jsou.. Ještě jinak. Někdo sem přijde na dohled, netají se tím a sdělí mi to. A pak jdu, uvidím je pak někde v partě dalších tří děcek, ty skleněnky v hubě. Z toho jeden je mým klientem a další 3 se na to nabalej, takže. Ale ty ostatní sem nechodí, chodí sem jen ten jeden, kterej byl trestně stíhanej. Ale jak často se s nima vídám, to si netroufám ani odhadovat, protože.. Řeknu 10, 15 do roka klientů zhruba. Ale to je supr hrubej odhad. Ale setkávám se s nima i mimo.

Jaká bývá reakce rodiny na jeho závislost?

No, to je bolístka trošku. I možná největší. Protože řeknu, že alfa a omega je rodina. Takže když rodina nefunguje, tak všechny problémy se od toho odvíjej. Takže bohužel musím říct, že spíš.. Jak to mám říct no.. Oni ti rodiče by rádi, aby to nebylo a tak ani nedělaj nic proti tomu. Oni třeba ví, že v tom jejich děcko jede. Zaplat' pánbůh, tady až takových feťáků není zas až tolik a 90 % jsou to trávaři. A ta rodina, jak to.. Nejvýštižněji: rezignuje. Ti rodiče jsou věčně v práci a o ty děcka se moc nezajímaj, takže oni zas až tolik nesledujou, nepoznaj. Když vyloženě to dítě nemá takový záseky, že někoho nezabije, nebo jim policajti neřeknou, že jejich děcko počmáralo baráky za 100 000,- nebo to děcko vám vyhodijou ze školy, tak oni to neřeší ti rodiče. Oni to asi nedokážou ani řešit, takže je tam možná jen taková apatie, nebo nevím. To já řeknu, že z padesáti rodin 6 zareaguje tak, jak by mělo. Děcko skope do šišatý kuličky a něco řeší nebo ho prostě daj zaracha, domácí tresty, testy. Jsou rodiče, ale těch je strašně málo, že řeknou: „Kde si můžu koupit drogový testy, a já si toho pitomce denně budu testovat.“ Popravdě řečeno, těch je fakt minimum. Spíš je ta druhá strana, ta odvrácená strana. Nevidí, nezajmá se o to, neřešej to. Takže pokud to nemá extrémně destruktivní vliv nebo účinky, nebo je ta situace, že by museli, tak zavíraj oči. A to je právě kámen úrazu. Když to neřešej rodiče, proč by to měli řešit děti.

Jaká bývá reakce školy na jeho závislost?

No..dost rozporuplná, protože škola, pokud .. A je to jen můj laickej názor a nemůžu ho nijak dokázat .. Většina škol, tak jak šikanu, tutlá. Protože aby si ukazovali: „Jo, tam jsou drogy, tam to dítě nedáme“, jo.. A taky ti ředitelé jsou odkázáni na dotace, a na dávkách, takže když tam budu mít 680 dětí a z toho 120 tráváků, takže to je taková ta pseudopolitika, že ty školy se tváří, že to neví. Ale nedá se to dokázat. Takže můj osobní názor, že to tutlaj spíš zatloukaj, spíš dělaj, že nic. A až teprve když přijde do školy kurátor, že se něco stalo, tak škola pak přizná barvu. A pak už musí vycházet vstříc.. Nebo musí.. Víte co, pokud si žáček neaplikuje drogy na půdě školy, a činí tak po vyučování mimo školu, tak ta škola je v podstatě takovej pasivní hráč ve hře, v tom smyslu, že to nemůžou nějak ovlivnit. Vemte si, co může škola udělat, když si žáček dá ráno, v 7 než jde do školy, jointa. A škola nemá práva detekovat, škola nemá právo testovat, nemá právo vůbec nic, a pokud žáček v uvozovkách aspoň trochu funguje, tak co ta škola může dělat. Tam ta spolupráce „.. Tam by spíš měla být ta diagnostika v tom pravým slova smyslu, tak škola musí to okamžitě naprášit kurátorům a ti s tím něco dělaj, protože to je jejich parketa a pak se dá něco dělat, protože ta škola se souhlasem rodičů by mohla i toho žáka testovat. Ale normální rodič si ty testy koupí v lékárně sám, proč by to měla dělat škola. Takže ta spolupráce je taková, že vlastně není. Ta škola nemá pravomoci řešit nebo nějakým způsobem ovlivňovat.

Poznáte podle jiných detailů člověka, který je drogově závislý?

U těch dospělců je to jejich životní standard, když to řeknu. Oblečení, špinavý, roztrhaný, takový.. Jo.. Nechci říct, že jsou to všichni bezdřáci, to chraň bůh, ale vesměs naše zlatá mládež, jak to znáte občas z filmů, to bývá minimum. Takových těch zbohatlíků, co na to maj, ale tady je to chudej kraj. Tady v podstatě ani nic takovýho není. Takže to bývá spíš ta obrácená strana, co vídáte takový ty s tím krabicovým vínem a podobně. A.. Tetování to já třeba ani neodhalím, maximálně třeba v létě, když jsou krátký rukávy nebo něco kratšího, kratšasy a podobně, protože pod zimním oblečením tetování ani neodhalíte. Takže myslím, že tak to oblečení, no.

Mlad'oshi ani tak moc ne, protože jak říkám, já jsem se nesetkal.. Tak 3, 4 jako echt, a ten jenom sedí a čichá toluen. Jinak to jsou děcka, co chodí na střední školy.

Na tom oblečení, tam ne. Tam spíš jako takový ty projevy, ty komunikace, protože ráno vylezou z autobusu, jsou tam zalezlí u trafiky, a už tam jedou ty skleněčky, jen to sviští.

Co byste doporučil učitelům/rodičům, když budou mít podezření na drogovou závislost jejich žáků/ dětí?

Tak.. Vráťím se zpátky pár otázek. Komunikace, komunikace, komunikace, komunikace. 99 % z těch nešťastníků se souží neumětelností komunikace. Protože oni umí tak přes ten facebook, ale takhle (tváří v tvář) oni neumí. A neumí to ani v tý rodině. To znamená, oni spolu moc nekomunikují. Zkuste přijít do školy a vemte si 1, 2, 3 třídy a položte otázku, kdy spolu tráví v rodině čas, kdy spolu třeba v sobotu nebo neděli spolu obědvají. A 99 % lidí ti řekne, že ne. Že buď jsou ti rodiče v pr**li, nebo ty děcka. Takže zpátky. Je to o komunikaci. To znamená, že pokud to nevykomunikují v rodině, tak to ani nevykomunikuje škola, tak to dítě se s váma o tom nebude chtít bavit, bude zavřený a tak dále. Takže když s tím rodiče nic neudělají, tak je smolík. Protože za prvé, „ Pepíku, ty se mi zdáš nákej divnej. Pojd', půjdeme se vyčůrat na papírek.“ Tohle rodič neudělá. Samozřejmě se může jít poradit k psychologovi, může se jít poradit ke kurátorovi, může se jít poradit k učitelovi nebo k výchovnému poradci ve škole. Ale je to všechno u těch rodičů. Ta škola pokud má podezření, tak by měla okamžitě kontaktovat rodiče a říct „Podívejte se, nám se to nezdá“ a domluvit si nějaký postup, aby se s tím něco dělo, jo.. Ale.. Školy jsou vesměs velmi dobře instruovaný na koho se můžou obrátit, protože když učitelka tělesné výchovy zjistí, že má děcko celý tělo zmodřinovaný, tak samozřejmě volá kurátora nebo dětského doktora, že jo.. Měla by, tak. A nespokojí se s tím, že jsem včera spadla z kola. A to stejný s těma drogama.

Vidíte nějakou spojitost mezi drogami a subkulturami?

Když to vezmu úplně, úplně a zevšeobecním, tak je to stav naší společnosti. Je léta páně 2016, takže doby, kdy v Turecku naložili drogy a letěli přes nás do Německa vzduchem. Dneska jsme už příjemcovou zemí, už dlouho jsme příjemcovou zemí. A je to na ní, jak je tolerantní. Vemte si, že ti pitomci zničí zákon o rodině a vsunou těch 400 paragrafů do občanského zákoníku. Jo.. Co k tomu chcete dodat.

Co si ty děcka mají pak vzít. Nemají prostě nějaký autority, nic. Když to nevidí v rodině. Dneska jsou v tom kyberprostoru. To je taky základní kámen úrazu. A oni

žádný nominální hodnotový systémy nemaj. Ale to jsou děcka i z dobře situovaných rodin. Já tady mám človíčka, tatínek vedoucí finančního odboru, maminka porodní asistentka, babička zubařka, dědeček výbornej oční, nosní, krční, ORL, jo.. A děcko tříská maminku a říká jí ty krávo, ty p**o. A vesele, jen vesele. Na druhý straně, když vezmu nějaký jinej příměr, když děcko je ze sedmi děcek v rodině, kde z venku barák 17. století, zevnitř 15., dřevěný podlahy, jaký je mezi nima rozdíl. Je to prostě o tom rádiu klimatu společnosti, jo a o tom hodnotovým systému, protože zapnu televizi, chce se mě zvracet. Zapnu rádio, chce se mě zvracet, otevřu noviny, chce se mě zvracet. Jako já se s tím umím popasovat, ale co ty děcka. Je masírujou, říkaj nám samý negativní věci a oni se nic hezkýho nedoví. Tak jak to pak může vypadat, že jo.

Měl jsem tady rappera, polocigána, kterej úžasně fungoval, dodělal učňák a pohyboval se v partě těch drogově závislejšch a on sám problém neměl. Jsme se o tom otevřeně bavili. On sám říkal, že to člověk musí mít v sobě, nebo být silnej, prostě odolnej, mít jako takovej, jak se říká lidově, takovej ten nadhled. Nemyslím si, že ta subkultura zákonitě musí detekovat „Jó, ty seš rapper, ty seš punker, ty seš já nevím co, tak budeš fetovat“. Jsou děcka, jsou volnomyšlenkářšjší, takový ty free, takový to.. Prostě bohémové.. A nefetujou. A jsou děcka, který jsou přísně vychovávaný a jsou jako.. Jo.. A spadnou do toho hned. Jo.. To bych asi.. Tohleto neohraničil. Seš takovej, budeš fetovat.

Jasně, ty máš čiro na hlavě, tak seš jasnej. Staří rusové říkaj: přijmu tě takovýho, jak vypadáš. Vyprovodím tě takovýho, jaký seš.“ Ale to málo kdo. Ta veřejnost to spíš odsoudí, jo.

Já bych to tak ohraničeně neviděl. Jako určitej nádech, nebo jak to mám říct, ale z 10 těch čistě punkových budou fetovat 2 nebo žádněj. Protože pro ně je to.. Vemte si. Ta doba, já pamatuju, když jsme byli ztesaní bolševikem, kde jste nemohla uhnout nalevo napravo. Ale ono to v podstatě souviselo. Ona ta doba taková byla a my jsme byli ztesaní, my jsme nic nemohli. Vy jste v podstatě nemohla ani nic říct. Dneska je všechno, dneska je přešřel naprosto všeho. Barev, tvarů, materiálů, takže je možný úplně všechno. Jeden se oblíkne jako rocker, druhej se oblíkne jako pankáč, jeden se oblíkne prostě jako selka, když to tak řeknu, ale nejsou žádný limity, žádný meze. Ale neznamená to, že to má automaticky vliv na drogy. Někdy je

to jenom tak, že ten člověk chce bejt jenom svůj. Jo.. Já jsem měl souseda, kterej nefetuje, ale nosil dready. A už jenom to, že má dready, tak jsem si říkal: „Chlapče, připoutáváš na sebe pozornost.“ Samozřejmě. A ty bábičky v tom Kauflandu: „Hele, feťák. Vidělas, jak vypadá?“ Hotovo. Ty už mu to rovnou lípnou, vůbec ho neznaj, vůbec o něm nic neví. Jo, takže. Styl oblíkání, ale jasně, já bych nemohl poslouchat techno, ani kdyby mě zabili. Zaprvé z toho ohluchnu, zadruhé to není můj šálek kávy. Ale nikomu to nezalívám, ale nezamená to, že když seš takhle zaměřenej, že seš feťák. Jo.. Nebo když se takhle oblíkneš, že budeš feťák. Jako ne, takhle si myslím, že to nefunguje. Jako určitej.. Jak to mám říct.. Rys, tam je. Protože jen to, že se chce děcko nějakým výrazným způsobem odlišovat od toho davu, neznamená, že je feťák. Ale může to tam bejt. Ale bohužel, nerad to říkám, a vůbec se mě to nelíbí. Ale je to skutečnost jako neoddiskutovatelná, já se domnívám, že když to vezmu jako fakt takhle.. Česká republika.. Tak 70 % tý mládeže fetuje. Až 70 %. Tady je to teda šílený. Tohle je taky.. Ta společnost tomu nevěnuje absolutně žádnou pozornost. Zkuste se zeptat na Ministerstvu práce a sociálních věcí, na Ministerstvu školství nebo na kterýmkoliv jiným ministerstvu, jestli mají představu o tom, kolik procent mládeže fetuje. To nikdy nikdo nezjišťoval, žádný statistiky. Ta společnost dělá, že je to nezajímá. Samozřejmě proč by to dělali. Není tam žádná návratnost, žádná efektivita.

To je těžký, no. Ale je to začarovanej kruh, protože všechno to má startovací plochu v tý rodině. Protože když ta rodina nebude fungovat, tak se nikam nepohneme. Já vám garantuju, že 99,9 % děcek, který skončej na tomhleto stole, v uvozovkách, tak je z nefunkční rodiny. Že spolu nekomunikujou, že spolu problémy zavčas neřešej, protože ty rodiče buď nechtěj, neuměj nebo nemůžou. Já jim nevidím do svědomí, ale jsou jen tyhle případy. Nechtěj, neuměj nebo nemůžou. Nemůžou proto, že chodijou do práce, protože prodavačka, která skončí v 10 večer, už toho moc nestihne s těma domácíma úkolama. Když to řeknu takhle. Když jsem od rodičů v životě nic neviděl, neslyšel, tak s váma mluvit neumím, byť jsem rodič. Nebo mám povahový rysy od pána boha, že to nechcu řešit. Takže jen tyhle tři slovesa tam jsou. To je potom začarovanej kruh. My jim pak říkáme hajzli, zmetci, a hajzlem se člověk nenarodí, hajzlem se člověk stane. To je jako docela složitý.. Ale hlavně ta dostupnost. Si vemte, že v Americe má každý děcko boučačku a nikomu

to nevadí. A to je třeba ta tolerance u nás k drogám. Ten stát je tak benevolentní. Teď si vezměte, že když udělaj policajti zátah, tak maximálně poberou ty pod osmnáct. A co se stane. Mi říkal známej od policie, že zavolal mámě ožralý, zfetovaný holky, a ona řekne, že si pro ni nepřijede, ať si ji tam nechaj. To je mazec. A co pak chcete dělat. To je pak názornej příklad. Máma pak akorát seřve policajty, co si dovolujou ji budit ve 3 ráno a že ona támhle ze Šatova si pro ni nepřijede. Tak policajti pak volaj kurátorům, kteří převezou holku do nemocnice na dětský. Ale není to samozřejmě běžnej příklad, a není to masový, ale principiálně takhle to funguje. Tak co pak chcete s drogama dělat. A navíc ty děcka, nemaj sehnat něco problém. Takže jeden z nejrizikovějších faktorů je ta snadná dostupnost. A my jsme přeborníci ve vaření perníku, my umíme vařit perník skoro ze všeho. Kolegyně tady má jednu klientku, která teda zaplat' pánbůh, se dostala na správnou stranu barikády a dneska dělá přednášky, že drogy ne. Ale ta uměla uvařit perník pomalu aji.. Já nevím.. Pomalu z čehokoliv. Takže tak.